

Aarhus byråds journalsager (J. Nr. 318-1916)

Originalt emne

Boligforhold

Boligforhold/Barakker

Boligforhold/Bolignævn (Huslejenævn)

Boligforhold/Bolignød (Husvilde)

Jernbanevæsen

Jernbanevæsen/Statsbanerne

Rets- og Politivæsen

Rets- og Politivæsen/Ting- og Arresthus

Indholdsfortegnelse

- 1) [Byrådsmødet den 31. august 1916](#)
- 2) [Byrådsmødet den 12. oktober 1916](#)
- 3) [Byrådsmødet den 19. oktober 1916](#)
- 4) [Byrådsmødet den 2. november 1916](#)
- 5) [Byrådsmødet den 9. november 1916](#)
- 6) [Byrådsmødet den 23. november 1916](#)
- 7) [Byrådsmødet den 30. november 1916](#)
- 8) [Byrådsmødet den 22. februar 1917](#)
- 9) [Byrådsmødet den 1. marts 1917](#)
- 10) [Byrådsmødet den 1. marts 1917](#)

Uddrag fra byrådsmødet den 31. august 1916 - side 2

[Til første side](#)

(J. Nr. 318-1916)

Indstilling fra Byens Udvidelse og Bebyggelse om en Henvendelse til Trafikministeriet vedrørende den forestaaende Nedrivning af de eksproprierede Ejendomme mellem Bruunsgade og Frederiksballe.

Møller udtalte, at det for nogen Tid siden i Byraadet var blevet hævdet, at der var Mangel paa Lejligheder her i Byen, og at der snart maatte gøres noget for at forhindre Bolignød. Spørgsmaalet herom var blevet henvist til Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse, og dette havde ladet foretage en Undersøgelse af, hvorledes det i Virkeligheden stillede sig med Hensyn til ledige Lejligheder. Ved denne Undersøgelse havde det da vist sig, at der var 46 ledige 2 og 3 Værelses Lejligheder, og at dette Antal til Oktober Flyttedag blev forøget med 67, saaledes at der ialt til den Tid vilde være 113 Lejligheder af den nævnte Størrelse ledige. Yderlig vilde der til April Flyttedag blive 37 ledige 2 og 3 Værelses Lejligheder og ved Omforandring af ældre Ejendomme endnu 24. Det kunde derfor ikke siges, at der i Øjeblikket var Nødstilstand paa dette Omraade. Det sidste Par Aar var der ikke blevet bygget saa meget som sædvanligt, antagelig fordi Prisen paa Bygningsmaterialier var steget betydeligt, og desuden havde Huslejen hidtil gennemgaaende været for lav, saaledes at det ikke kunde betale sig at bygge. Endelig betød det i denne Forbindelse en Del, at Kursen paa Obligationer, som for et Par Maaneder siden var meget lav, vistnok 84, nu var steget til omkring pari. Derimod kunde man i lang Tid næppe regne med billigere Materialier, selv om Krigen ophørte, ligesom man heller ikke kunde vente nogen Nedgang i Arbejdslønnen, som var steget næsten hvert eneste Aar. Udvalget havde imidlertid overvejet, hvad der kunde gøres for at fremme Byggeriet, og stillede ogsaa nu et positivt Forslag, men hvad man end foretog sig i den Henseende, var det dog givet, at der ikke kunde skaffes flere Lejligheder til Oktober og April Flyttedage. Udvalgets Forslag gik ud paa, at der ved Salg inden Udgangen af 1916 af Kommunens Grunde til Opførelse af 2-3 Værelses Ejendomme blev indrømmet Køberen Rentefrihed, indtil Ejendommen blev prioriteret, dog ikke ud over December Termin 1917, og at den sædvanlige Indbetaling af 10 % af Købesummen ved Kontraktens Underskrift blev udskudt til Tidspunktet for Skødets Udstedelse. Der havde fra flere Sider været talt om at nedsætte Prisen paa Grunde, men man maatte overfor saadan Tale ikke glemme, at alle

de, der havde købt og bygget den sidste halve Snes Aar, ikke kunde være tjent med, at Grundprisen nu pludselig blev sat ned. En saadan Fremgangsmaade kunde man ganske simpelt ikke være bekendt. Efter Udvalgets Mening kunde man derfor ikke give andre Fordele for de byggende end de nævnte, men paa den anden Side mente Udvalget ogsaa, at disse vilde fremme Byggeriet. Dersom Ejendommene ved Hallsvej ikke var blevet eksproprierede, vilde der ikke have været Tale om Boligmangel, men forøvrigt kunde der ogsaa nok regnes med, at en Del af dem, der havde faaet deres Ejendomme eksproprierede, vilde købe Ejendom igen. Naar man naaede et Aars Tid frem, vilde der derfor antagelig ikke være Mangel paa Lejligheder. Fordi en Ejer forlangte en Smule mere i Leje, kunde det ikke nytte at raabe op om, at han vilde berige sig. Det var en Forretning at holde Ejendom, saa en Ejer maatte have Lov til at tage en saadan Leje, at Ejendommen kunde betale sig. For at Ekspropriationen af de mange Ejendomme ved Hallsvej ikke skulde mærkes for meget, foreslog Udvalget endvidere, at Byraadet rettede en Anmodning til Trafikministeriet om at udsætte Nedrivningen af de flest mulige af de eksproprierede Ejendomme til April Flyttedag, hvorved der vilde vindes ikke saa ganske lidt. Antagelig vilde der blive taget Hensyn til en saadan Henvendelse.

Christensen fandt, at Udvalget hellere end at komme med Forslag om de omtalte Lempelser havde maattet sige, at der ikke kunde gøres noget, idet Forslaget jo slet intet betød, i hvert Fald da ikke mere, end at de byggende fik fra 300 til 600 Kr. at arbejde med, og den Begunstigelse vil der næppe blive sat megen Pris paa. De foreslaade Lempelser var i det hele taget saa minimale, at de ikke var antagelige for de byggende. Hr. Møller havde søgt at give det Udseende af, at der ingen Boligtrang var, og paastaaet, at der var 46 ledige 2 og 3 Værelsers Lejligheder, men det faktiske Forhold var, at der, naar en saadan Lejlighed blev averteret ledig, var der 20-30, som gerne vilde leje den. Den foretagne Undersøgelse betød derfor ikke meget. Der var ikke overflødige Lejligheder, og Folk maatte lade være at søge Arbejde her i Byen, fordi der ingen Boliger var, ja nogle maatte endog flytte her fra af samme Aarsag. Naar Hr. Møller videre hævdede, at Huslejen var for lav her i Byen, skulde Taleren erindres om, at Statistiken viste, at Aarhus var Nr. 1 blandt Provinsbyerne med Hensyn til Huslejens Størrelse. Det maatte kræves af Udvalget, at det fremkom med Forslag, der betød en virkelig Lempelse for de byggende. Naar Materialierne ikke blev billigere, hvad der jo ingen Udsigt var til, blev Byggeriet ikke fremmet, uden at man gav Bygherrerne saadanne Begunstigelser, at de kunde leje ud til en nogenlunde Pris. Blev saadanne Begunstigelser ikke givet, betød det en Pristigning for de

ældre Ejendomme, og det var der ingen Aarsag til. Nogen Uret kunde der ikke blive begaaet mod dem, der havde bygget tidligere, thi selv med virkelige Lempelser fra Kommunens Side, var det dog ca. 50 % dyrere at bygge nu end tidligere, saa de ny Ejendomme kunde absolut ikke konkurrere med de ældre. En Prisnedsættelse af 1 a 2 Kr. pr. kv Alen betød derfor ingen Uretfærdighed. Ude paa Frederiksbjerg maatte Udvalget kunne finde et eller andet Sted, hvor Grundene kunde sælges til en billigere Pris, og samtidig maatte man for et Aar kunde give Afkald paa W. C. Afgiften, som nu var 10 Kr. om Aaret, for de paagældende Ejendomme. Endelig kunde der ogsaa i nogen Tid gives Rentefrihed for de Grunde, der blev købt af Kommunen. Disse Ting burde Udvalget have beskæftiget sig med, for de vilde ophjælpe Byggeriet. Taleren vilde foreslaa, at man vedtog Udvalgets Forslag, men samtidig paalagde Udvalget at komme med Forslag, der tog Sigte paa virkelige Begunstigelser for Bygherrerne, men de, der fik Begunstigelserne, maatte forpligte sig til at have de ny Ejendomme saa betids færdige, at der kunde flyttes ind i dem til Oktober Flyttedag 1917. - Forslaget om

Henvendelsen til Trafikministeriet kunde Taleren godt tiltræde, men kunde dog ønske en Tilføjelse om, at man ikke i nogen Maade ønskede at forsinke Banegaardsforholdenes Ordning

Møller troede dog, at Udvalgets Forslag betød noget, og kunde godt tænke sig, at de byggende vilde regne med den Rentefrihed, de efter Forslaget vilde faa. Taleren hævdede, at det af ham nævnte Antal Lejligheder var ledige, og at en mulig Mangel paa Lejligheder udelukkende skyldtes Ekspropriationen ved Hallsvej. En By kunde ikke have Forpligtelse til at have en Del Lejligheder staaende ledige for at skaffe Plads til tilflyttende. At sælge Grundene billigere end hidtil vilde være ganske urigtigt, og det var forøvrigt ogsaa, hver Gang Udvalget stillede Forslag om at sælge til jævne Priser, blevet hævdet i Byraadet, at man vilde sælge for billigt. Naar Hr. Christensen nu mente, at Grundene var for dyre, var det derfor ikke let for Udvalget at vide, hvad det egentlig skulde gøre. Endelig maatte det ogsaa betænkes, at en Prisnedsættelse for at være retfærdig maatte gælde for alle, der meldte sig som Købere, og ikke blot for et begrænset Antal. At give de ny Ejendomme fri for W. C. Afgift, men lade de ældre betale, vilde være en ret mærkelig Fremgangsmaade, og at indrømme Rente- og Afdragsfrihed i en Arrække for dem, der vilde bygge nu, maatte vel betyde den samme Indrømmelse for dem, der var i Gæld til Kommunen, ellers var der da ingen Mening i det. Kommunen maatte behandle sine Borgere nogenlunde ens. Dersom man lod Udviklingen gaa sin rolige Gang, vilde der i Løbet af et Aar eller to ikke være

Mangel paa Lejligheder.

Christensen saa ingen Grund til at strides om, hvorvidt Udvalgets Forslag betød noget eller ej, det skulde de byggende nok afgøre. Maaske var der Folk, der havde Bind for Øjnene, saa de ikke kunde se, at der var Mangel paa smaa Lejligheder, og det var vel for deres Skyld, at Undersøgelsen var blevet foretaget. Ved sidste Flyttedag kunde man ellers ved Henvendelse til Grundejerforeningen erfare, at Mangelen allerede da var til Stede. Taleren maatte i Modsætning til Hr. Møller mene, at Byen dog maatte have nogen Forpligtelse overfor sin Industri og Haandværk til at skaffe Bolig til dem, der søgte hertil for at arbejde. I adskillige andre Byer, f. Eks. i København og Frederiksberg, blev der gjort noget virkeligt for at fremhjælpe Byggeriet, men her mente man at gøre sin Skyldighed ved at give Bygherrerne fra 300 til 600 Kr. i Driftskapital. Taleren fastholdt sit Forslag.

Samuelsen hævdede, at der kun var meget faa smaa Lejligheder at vælge imellem, og at der i en By som Aarhus, der ejede megen Jord, maatte kunne gøres noget for at sætte Fart i Byggeriet. Udvalgets Forslag vilde ikke hjælpe meget, hvorimod Rente- og Afdragsfrihed i nogle Aar for Købesummen for Grunden antagelig vilde være et virksomt Middel, som tilmed ikke var uretfærdig overfor dem, som tidligere havde bygget. Taleren kunde ønske, at Udvalget vilde tage Sagen tilbage for at se, om der ikke kunde gøres noget i den Retning. Forslaget om Hallsvej kunde Taleren ganske tiltræde, dog med den af Hr. Christensen foreslaaede Ændring. Det forundrede iøvrigt Taleren at se, at en Del af de eksproprierede Ejendomme skulde fraflyttes til Oktober, da der ikke var opført mere end 100000 Kr. til Banegaarden paa Finansloven for i Aar.

Møller havde den Overbevisning, at det hele vilde gaa af sig selv, blot man tog det med Ro. Til Hr. Samuellsens Tanke om at sælge Grunde rente- og afdragsfri i nogle Aar, bemærkede Taleren, at Udvalgets Forslag jo gik ud paa at indrømme denne Begunstigelse for et Aar, og at man saa efter den Tids Forløb kunde se, hvorledes Forholdene stillede sig. Skulde Foranstaltningen ikke slaa til, kunde man komme tilbage til Sagen igen. Det syntes, som om der blev drevet nogen Agitation med denne Sag; thi alle de Foranstaltninger, som Hr. Christensen havde omtalt, kunde da ikke vedrøre det kommunale Styre. Den af Hr. Christensen foreslaaede Tilføjelse til Henvendelsen til Trafikministeriet, kunde Udvalget næppe have noget imod.

Moustén troede sikkert, at der vilde blive Bolignød, og vilde derfor gerne, at der blev gjort noget for at skaffe 2 og 3 Værelsers Lejligheder. Af Indstillingen kunde man imidlertid ikke

faa anden Opfattelse, end at Udvalget ikke vilde gøre noget alvorligt for at fremme Byggeriet. I Virkeligheden var det ligegyldigt, hvilken Fremgangsmaade man vilde anvende, da det jo var Pengene, det drejede sig om, og Grundejerne nok skulde vide at omsætte Hjælpen i Penge. Den af Udvalget foreslaaede Rentefrihed var i Virkeligheden kun for et halvt Aar. Taleren kunde slutte sig til Hr. Samuelsens Anmodning til Udvalget om at tage Sagen tilbage og komme med Forslag om større Begunstigelser for de byggende.

Jakob Jensen fandt det rimeligt at sige, at der ikke var rigeligt med Lejligheder, naar der ikke var flere, end Optællingen viste. Det fremgik jo ogsaa af Udvalgets Forslag om Henvendelsen til Trafikministeriet, at det troede, at der vilde blive Trang til Lejligheder. Ingen kunde imidlertid vide noget om, hvor stor Tilstrømningen til Aarhus vilde blive, og det var desuden ganske umuligt for Byraadet at skaffe Lejligheder til dem, der ønskede at bo her i Byen. Taleren gad i hvert Fald vide, hvem der kunde stille et Forslag, hvorefter der kunde skaffes tilstrækkelig Lejligheder til April Flyttedag. Den Lettelse, Udvalget foreslog, var dog noget værd, og man kunde efter Udvalgets Mening ikke godt gaa videre uden at skade dem, der havde bygget det sidste Par Aar. Skulde man sælge Grundene billigere end hidtil, maatte man gøre den samme Indrømmelse overfor disse. Det mest hensynsfulde overfor de byggende var stadig at sælge Grundene til samme Pris, saa vidste de byggende, hvad de skulde regne med. Der taltes nu om Skattelettelser for faste Ejendomme, uagtet man for faa Maaneder siden havde talt om nye Ejendomsskatter. Dette var ret uforstaaeligt. Hvem skulde iøvrigt nyde godt af den Rente- og Afdragsfrihed og Fritagelse for W. C. Afgift, som man havde foreslaaet, Ejeren eller Lejeren? Skulde Lettelsen falde paa Lejeren, hvad Taleren vilde haabe, animerede den ikke til at bygge, og skulde den ikke falde paa Lejeren, kom de Herrer, som havde foreslaaet den, paa Kant med sig selv. Men enedes man imidlertid om, at Lettelsen skulde falde paa Lejeren, blev den eneste Maade at realisere dette paa at sætte en Grænse for, hvad Ejeren maatte tjene paa sin Ejendom, men hvor højt man i saa Henseende vilde gaa, kunde det interessere Taleren at høre lidt om. Antagelig vilde Trafikministeriet imødekomme Andragendet vedrørende Hallsvej. Det fremgik tydeligt af dette Andragende, at man ikke ønskede at forhale Ordningen af Banegaardsforholdene, men det kunde naturligvis ikke skade, at man sagde det noget bestemtere. Den egentlige Grund til, at man kunde frygte Bolignød, var, at Statsmyndighederne eksproprierede en Del Ejendomme, og det vilde derfor være naturligt, at Byraadet lagde Pres paa disse Myndigheder for at faa dem til at afhjælpe det af dem skabte uheldige Forhold. Lovgivningsmagten burde have vedtaget en Lov om, at der kun

maatte tages en meget lille Rente, det skulde nok have hjulpet paa Byggeriet. Ganske vist var der blevet givet en Moratorielov, men Laangiverne satte Renten op alligevel. Dersom Byraadet ikke var tilfreds med Udvalgets Arbejde, stod det i dets Magt at besætte Udvalget med andre Medlemmer. Taleren stillede gerne sit Udvalgsmandat til de misfornøjedes Raadighed, og vilde man vælge et helt andet Udvalg, skulde han heller intet have imod det. Det nuværende Udvalg kunde i hvert Fald i Øjeblikket ikke anvise bedre Raad end de nu foreslaaede, naturligvis med Undtagelse af, at Byraadet kunde give sig til at bygge Beboelsesejendomme, men disse kunde jo heller ikke blive færdige til Indflytning før langt hen paa Vinteren 1917.

N. Joh. Laursen kunde støtte Udvalgets Forslag. Man undervurderer sikkert de foreslaaede Lettelser og da navnlig den, der gik ud paa, at de 10 % af Købesummen ikke skulde betales, før Ejendommen blev prioriteret. Dette betød nemlig, at Bygherrerne kunde have en tilsvarende Kapital til Raadighed i den Tid, de byggede. Standsningen i Byggeriet laa i Tidsudviklingen, og den skulde man være varsom med at skrue tilbage.

Christensen bemærkede, at det fremførte ikke havde afkræftet hans Anskuelse om Sagen. Det forbavsede ikke Taleren, at Hr. N. Joh. Laursen var enig med Udvalget, for naar man havde sit paa det tørre, gjorde det jo ikke saa meget, om nogle andre ikke kunde faa Tag over Hovedet. I Almindelighed handlede Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse ret tilfredsstillende, men ikke i dette Tilfælde. Dersom Udvalget virkelig vilde vise Interesse derfor, kunde der nok skaffes Lejligheder tilveje til Oktober Flyttedag 1917. Den økonomiske Udvikling, som Hr. N. Joh. Laursen havde talt om, var meget rigtig til Stede, men ingen kunde jo vide, om ikke Forholdene ændredes efter Krigen. Dersom Kapitalisterne skulde bestemme Udviklingen, skete der næppe nogen Ændring men det kunde jo være, at andre blev medbestemmende. Det var meget rigtigt, at Taleren havde været med til at kritisere, at man solgte Byens Grunde for billigt, men kun naar det drejede sig om Grunde til Oplagspladser, ikke naar det var til Beboelse. Dersom Udvalget vilde modtage de Herrer Samuelsens og Moustens Forslag, vilde Taleren være tilfreds dermed, ellers maatte han fastholde sit eget.

Jakob Jensen udtalte i Anledning af Hr. Møllers Bemærkning om, at der syntes at blive drevet Agitation med denne Sag, at alle jo vidste, at baade Højre og Socialdemokratiet arbejdede med Henblik paa det kommende Valg. Taleren vilde ikke være med til at lade Udvalget tage Sagen tilbage. Vilde de andre Udvalgsmedlemmer gøre det, maatte de om

det. Taleren skulde være meget tilfreds, om man valgte et nyt Udvalg til at tage denne Sag op.

Christensen kendte ikke noget til, at der indenfor hans Parti blev drevet Agitation med denne Sag.

Mikael Johansen kendte heller ikke til nogen Agitation i Boligspørgsmaalet. Taleren forstod godt, at Hr. Jakob Jensen havde Lyst til at nedlægge sit Mandat i Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse, idet Hr. Jakob Jensen jo havde lidt Nederlag efter Nederlag netop i dette Udvalg, saaledes i Aabysagen, den elektriske Bane, Banegaardssagen og nu i de sidste Dage Sagen angaaende Palæet paa Bispetorvet.

Møller vilde heller ikke være med til at tage Sagen tilbage. Udvalget havde talt meget om, hvad der kunde gøres for at fremme Byggeriet uden at øve Uret mod dem, der allerede havde bygget, men det havde ikke set sig i Stand til at foreslaa noget bedre end det.

Indstillingen gik ud paa. Taleren begyndte at tale om Andelshuset, men blev afbrudt af

Formanden, der bemærkede, at Spørgsmaalet om Andelshuset ikke kunde drøftes under den foreliggende Sag.

Møller skulde gerne renoncere paa at svare paa Hr. Mikael Johaasens Udtalelser om Andelshuset.

Jakob Jensen havde intet haft at gøre med Sagen angaaende den elektriske Bane, før han var blevet valgt ind i Banens Bestyrelse, og ikke før, at Andelsselskabet var startet. Dersom Banegaardsforholdene var blevet ordnet paa en anden Maade, vilde Hallsvej ikke været blevet eksproprieret, og man vilde være blevet fri for mange Udgifter. Og hvis man havde købt Aabyjorderne, vilde man nu have været fri for Spørgsmaalet om Aabys Indlemmelse i Aarhus Med Hensyn til Andelshuset skulde Taleren blot gøre opmærksom paa, at "Byraadets Forhandlinger" tydeligt viste, hvorledes Hr. Mikael Johansen fra først af havde taget paa den Sag, nemlig ligesom Byraadets øvrige Medlemmer.

Indstillingen vedtoges. Det tilføjes, at det er Byraadets Forudsætning, at Banegaardsforholdenes Ordning ikke forsinkes ved den ansøgte Udsættelse af Bygningernes Nedrivning.

Uddrag fra byrådsmødet den 12. oktober 1916 - side 11

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

Skrivelse af 9. Oktober 1916 fra Ministeriet for offentlige Arbejder i Anledning af Byraadets Henvendelse vedrørende de til Nedrivning eksproprierede Ejendomme i Hallsvej, samt Spørgsmaal om Foranstaltninger mod eventuel Bolignød ved den forestaaende Flyttedag.

Ministeriets Skrivelse var saalydende:

"I Skrivelse af 2. f. M., Brev Nr. 376, J. Nr. 318-16, har Byraadet henstillet, at Forarbejderne ved Anlæget af den nye Godsbanegaard i Aarhus, jfr. L. Nr. 115 af 17. April 1916, ordnes saaledes, at de Ejendomme langs Banelinien mellem Bruunsgade og Frederiks Allé, der er blevet eksproprierede til det nævnte Anlæg, i videst mulig Udstrækning kan benyttes til Beboelse indtil April Flyttedag 1917, for saa vidt dette kan ske, uden at Arbejdet derved forsinkes.

I denne Anledning skal man herved meddele, at Statsbanernes Baneafdeling, hvem Sagen har været forelagt, har udtalt følgende, til hvilket Ministeriet kan henholde sig:

"Ved den Ekspropriation, der fandt Sted i Aarhus den 21. og 22. Juni d. A., blev Fraflytningen for nogle Ejendommers Vedkommende fastsat til April Flyttedag 1917, men for største Delens Vedkommende til Oktober Flyttedag d. A. Denne Termin blev dog kun fastsat for de Arealers Vedkommende, som nødvendigvis maa have til Raadighed allerede i indeværende Aar, for at Jordarbejdet i den kommende Vinter kan forberedes og paabegyndes, saaledes at det kan være i fuld Gang ved Begyndelsen af næste Foraar.

Saafermt Udflytningen for de sidste Arealers Vedkommende blev udskudt til April Flyttedag 1917, vilde man næppe faa Arealerne ryddede før Juni Maaned, saa at den bedste Del af Aaret vilde være gaaet, inden Arbejdet kom i Gang.

Man kan derfor ikke anbefale, at Byraadets Ønske imødekommes.

Det skal dog bemærkes, at nogle af de omhandlede Bygninger vil finde midlertidig Anvendelse for Distriktschefen i Aarhus under Ombygningen af Administrationsbygningen. For en enkelt Bygnings Vedkommende, Ewaldsgade Nr. 20, kan selve Hovedbygningen bevares til Oktober 1917; af de 10 Lejligheder, denne Bygning indeholder, er de to tænkt anvendte som Kontorer for Godsbanegaardsanlæget, medens Resten er tænkt udlejet".

Formanden bemærkede til Skrivelsen, at denne jo nærmest var et Afslag paa Byraadets

Andragende, dog at der dog blev 8 Lejligheder til Raadighed. Spørgsmaalet var nu, om der kunde træffes andre Foranstaltninger til Afværgelse af en eventuel Bolignød til Flyttedag, men dette var vanskeligt i Øjeblikket, da man ikke kendte Omfanget af den mulige Bolignød. Det vilde derfor antagelig være rigtigst at lade Sagen overveje enten af et særligt Udvalg eller af Udvalget for Bygninger og Inventar.

Jakob Jensen tiltraadte Formandens Forslag. Man kunde ikke i Øjeblikket overse Bolignødens Størrelse, som efter Talerens Mening ikke vilde blive saa ganske lille. Det var bedst at være forberedt paa at kunne imødegaa Kalamiteten, hvis den kom, og Udvalget for Bygninger og Inventar maatte være det Udvalg, der bedst kunde tage sig af Sagen.

Simonsen ønskede, at der i Dag blev truffet Bestemmelse om, hvor husvilde kunde henvende sig for at faa Tag over Hovedet. Det var beklageligt, at Statsbanerne stillede sig, som de gjorde, særlig da det var en Statsbaneforanstaltningss Skyld, at der blev saa mange husvilde. Selv om Statsbanerne jo nok kunde faa noget mere ud af Bygningerne, naar de havde ½ Aar til deres Fjernelse, end naar de kun havde en kortere Tid, burde de dog have taget noget mere Hensyn til Byens Ønske under de nuværende Forhold. Da Licitationen over Bygningerne imidlertid næppe kunde finde Sted den første Maanedstid, vilde Taleren foreslaa, at Byraadet straks telegrafisk forespurgte Ministeriet, om man kunde disponere over de ledige Lejligheder indtil videre, f. Eks. en Maanedstid, og Motiveringen for dette Ønske skulde være, at man, hvis der til Flyttedag blev mange husvilde, kunde lade disse tage Bolig i de paagældende Lejligheder, til man kunde faa opført de nødvendige Baraklejligheder, hvad man jo utvivlsomt vilde blive nødt til. Foruden at træffe denne midlertidige Foranstaltning vilde det endvidere blive nødvendigt at se lidt ind i Fremtiden med Hensyn til at skaffe Bolig for de mange, der sikkert vilde komme til at trænge dertil.

P. Petersen troede, man vilde kunne finde en Del Lejligheder omkring i Byen, som var blevet forbudte, fordi de ikke var i Overensstemmelse med Love og Vedtægter, men som dog var nogenlunde beboelige. Under saa ekstraordinære Forhold som de nuværende, kunde man nok give Tilladelse til Indflytning i saadanne Lejligheder. For en Tid siden var f. Eks Beboelseslejlighederne i Tagetagerne i Schleppesgadeskvarteret blevet forbudte, skønt de ikke fejlede andet, end at der ikke maatte være Beboelse i Tagetagen. Disse Lejligheder kunde vel nok tages i Brug, ligesom man vel ogsaa kunde give Lov til andre til at indrette Tagetagen til Beboelse. Taleren vilde henstille denne Tanke til Undersøgelse og Overvejelse.

Samuelson kunde slutte sig til Hr. Simonsens Forslag, men vilde anse det for bedre at sende en Deputation paa 3 Mand til Trafikministeren i Stedet for at telegrafere, idet man næppe kunde forklare sig saa udførligt telegrafisk som mundtlig. De af Sundhedskommissionen forbudte Lejligheder var næppe tjenlige til Beboelse, medens man maaske nok, skønt det var en ret egen Sag, under de ekstraordinære Forhold kunde se bort fra Forbudet mod Beboelseslejligheder i Tagetagen.

Jakob Jensen sympatiserede ikke med at tillade Brug af de forbudte Lejligheder, selv om det kun blev midlertidigt. Det maatte blive vedkommende Udvalgs Sag at komme med Indstilling om det hele Forhold.

Carl Laursen oplyste, at ikke faa allerede havde meldt sig til Fattigvæsenet som husvilde til April Flyttedag, og at man paa Graven kun kunde have 6-8 Familier. Det vilde være meget rart for Fattigvæsenet, om de husvilde kunde have en bestemt Adresse at henvende sig til.

J. C. Petersen vilde bede Udvalget for Bygninger og Inventar fritaget for at have med denne Sag at gøre. Da Taleren selv skulde flytte, havde han ikke Tid til at tage sig af Sagen.

Christensen anbefalede at overdrage Sagen til Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse, der jo for ikke længe siden havde opgivet, at der var over 100 ledige Smaalejligheder, og som derfor bedst vilde være i Stand til at finde Bolig for de mange husvilde.

Møller ønskede ikke Sagen henvist til Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse. Den Oplysning om Antallet paa ledige Lejligheder, som dette Udvalg havde fremsat, stammede fra Bygningskontoret og Skattekontoret og var sikkert paalidelig nok det paagældende Tidspunkt.

Mikael Johansen fandt det rimeligt, at man overgav Sagen til Udvalget for. Byens Udvidelse og Bebyggelse, som jo allerede havde taget sig af den, og som jo tog saa mange Sager som muligt.

Simonsen kunde godt ændre sit Forslag derhen, at man i Stedet for at telegrafere til Trafikministeriet lod et Udvalg rejse derover. Hovedsagen var, at man i Aften opgav en bestemt Adresse for husvilde at henvende sig til, og at Kommunen fik Raadighed over saa megen Husplads, at man kunde skaffe Bolig til alle paa Tirsdag.

Formanden vilde anse det for mest praktisk endnu i Aften at skrive til Ministeriet og bede dette sende telegrafisk Svar i Morgen. Der kunde i en Skrivelse gives god Besked om

Forholdet.

Møller maatte forvare Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse imod, at det skulde "tage" de forskellige Sager. Udvalget "tog" ingen Sager. Den foreliggende Sag passede slet ikke for det Udvalg.

Jakob Jensen var glad ved, at Formanden kunde tiltræde Hr. Simonsens Forslag. Det vilde være overordentlig heldigt, om man kunde faa Lov til at benytte de ledige Boliger ved Hallsvej foreløbig. Taleren betragtede det som en Spøg, at man vilde overdrage denne Sag til Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse, der jo havde mere end nok i Forvejen. Da Kommunen jo ejede Bygninger, som i værste Fald kunde benyttes til husvilde, hørte Sagen rettelig hjemme hos Udvalget for Bygninger og Inventar.

Formanden kunde godt forstaa, at Hr. J. C. Petersen nødig vilde have med Sagen at gøre, naar han selv skulde flytte, men da Sagen utvivlsomt hørte under Udvalget for Bygninger og Inventar, kunde man jo konstituere en anden Formand for dette Udvalg.

Jakob Jensen kunde tænke sig, at Hr. P. Petersen, som jo havde Tiden til sin Raadighed, traadte til som Formand for Udvalget for Bygninger og Inventar.

Christensen havde ikke spøget, da han gav Anvisning paa Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse. Naar dette Udvalg havde haft Sagen til Undersøgelse og havde oplyst, at der til Flyttedag vilde være 113 ledige mindre Lejligheder, maatte det hefte derfor eller ogsaa erklære, at Undersøgelsen havde været hen i Vejret. Taleren maatte derfor anbefale, at Udvalget for Bygninger og Inventar, hvis det fik Sagen overdraget, henvendte sig til Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse, som jo maatte kunne give Anvisning paa ledige Lejligheder.

Formanden bemærkede, at det Udvalg, som fik med Sagen at gøre, ikke skulde anvise ledige Lejligheder, men kun finde Rum til midlertidig Beboelse.

Jakob Jensen udtalte, at det i sin Tid opgivne Antal ledige Lejligheder meget vel kunde have været til Stede paa den Tid, og at der siden kunde være flyttet et meget stort Antal Mennesker til Byen.

Formanden antog, at man var enig om, at der blev skrevet til Ministeriet i Aften.

Mousten vilde finde det rigtigst, at man, inden der blev skrevet, henvendte sig til de stedlige Folk, som havde med Sagen at gøre, for at Skrivelsen kunde indeholde de flest mulige

Oplysninger.

Formanden fandt det rigtigst at skrive straks. Man kunde saa i Skrivelsen antyde, at man senere vilde give yderligere Oplysninger.

Sagen henvistes til Udvalget for Bygninger og Inventar. Det vedtoges at indgive Andragende til Ministeriet for offentlige Arbejder om en midlertidig Benyttelse af Ejendommene ved Hallsvej, indtil andre Boliger om fornødent kan skaffes tilveje.

Uddrag fra byrådsmødet den 19. oktober 1916 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 318-1916)

Skrivelse af 14. Oktober 1916 fra Ministeriet for offentlige Arbejder om, at de af Statsbanerne eksproprierede Bygninger langs Hallsvej stilles til Raadighed for Aarhus Kommune i en Maaned fra Oktober Flyttedag 1916 at regne, samt Beretning fra Udvalget for Bygninger og Inventar om Indkvartering af husvilde og Indstilling om Opførelse af Barakker, saalydende:

"I Anledning af den indtrufne Mangel paa Lejligheder skal man herved meddele Byraadet, at Udvalget har truffet følgende Foranstaltninger: I "Gammel Toldbod" er indrettet. 5 Lejligh. " den gamle Skole paa Vestergade. 4 Rum.

" Borgerskolen, Finsensgade..... 10do.

"do. Nørrebrogade..... 6do.

"do. Paradisgade..... 7do.

"do. Ny Munkegade... - 5do.

"do. Frederiksalle..... 20do.

"do. Ingerslevs Avenue. 10do.

" Eksercerhuset, Fodfolkskasernen . 20 do.

Ialt. . . 87 Rum.

Af disse 87 Rum var i Morges de 21 endnu ikke taget i Brug.

Det bemærkes, at Eksercerhuset kun er stillet til Raadighed indtil Mandag den 30. ds., til hvilken Tid Fodfolkets Underofficersskole skal tage det i Brug.

Foruden de Familier, som er anbragt i de ovenfor nævnte Lokalteter, befinder der sig i de Ejendomme, som Statsbanerne har eksproprieret ved Hallsvej, ca. 60 Familier, som har faaet Tilladelse til enten at forblive i deres gamle Lejligheder eller til at tage rømmede Lejligheder i Brug. Statsbanerne har dog kun stillet Lejlighederne til Raadig hed i ganske kort Tid.

Ifølge Meddelelse fra Bygningsinspektøren er der:

fra 1/4 1910 til 1/4 1911 taget 472 Lejligheder i Brug,

fra 1/4 1911 til 1/4 1912 taget 587 Lejligheder i Brug,

fra 1/4 1912 til 1/4 1913 taget 389 Lejligheder i Brug,

fra 1/4 1913 til 1/4 1914 taget 459 Lejligheder i Brug,

fra x/å 1914 til 1/4 1915 taget 401 Lejligheder i Brug,

fra 1/4 1915 til 1/4 1916 taget 168 Lejligheder i Brug.

Til April Flyttedag 1916 toges 106 Lejligheder i Brug, i Sommerens Løb er yderligere 12 Lejligheder indtaget til Benyttelse, og nu til Oktober Flyttedag er 93 Lejligheder taget i Brug.

I Vinterens Løb kan der ventes taget i Brug 20 Lejligheder, saaledes at Tallet paa Lejligheder, taget i Brug fra 1/4 1916 til 1/4 1917 antagelig vil blive 231.

Til April Flyttedag 1917 kan ventes taget 71 Lejligheder i Brug, og desuden er der paabegyndt Opførelse af Ejendomme indeholdende ialt 51 Lejligheder, men det tør ikke paaregnes, at disse Ejendomme, selv om det ikke vil blive forlangt, at de skal staa den vedtægtsmæssige Tid under Tag, vil kunne tages i Brug før hen paa Sommeren 1917.

Da de paa første Side nævnte Rum formentlig kun kan haves til Disposition ganske kort til Indkvartering af husvilde (hvilket navnlig gælder for Ejendommene i Hallsvej og tilstødende Gader samt for Fodfolkets Eksercerhus), da der forestaar yderligere Ekspropriation fra Statsbanernes Side, og da i det kommende Halvaar som ovenfor anført ikke kan ventes mere end ca. 70 Lejligheder, skal Udvalget indstille, at der opføres interimistiske Barakker paa 2 å 3 Steder i Byen, og har man tænkt sig foreløbig at indrette Plads til 80 Familier.

Fra Bygningsinspektøren har Udvalget modtaget vedlagte Skizze (Bilag 1) til en saadan

Barak indeholdende et Køkken og en Stue paa 60 Kv. Al. til hver Familie.

Bygningen tænkes opført med Ydervægge af 2 Lag ru Brædder, det ydre Lag notet og det indre Lag pløjet, hvorimod Skillevæggene mellem Stuerne tænkes udført af ½ Stens Mur.

Taget dækkes med Tagpap, og Spærenes Underside beklædes med ru pløjet Beklædning.

Saa vel ind- som udvendig tænkes Bygningen malet med Kompositionsfarve.

Udgiften vil blive ca. 6200 Kr. for 4 Familier, hvortil kommer et mindre Beløb til Vej- og Kloakanlæg udenfor Bygningen, hvilket retter sig efter Pladsens Beliggenhed og Beskaffenhed.

Af Arkitekt Wier er indleveret vedlagte Udkast (Bilag 2 og 3) til flyttelige Barakker. Udgiften er anslaaet til 2000 til 2500 Kr. pr. Lejlighed".

Endvidere forelaa følgende Skrivelse af 19. Oktober 1916 fra Bestyrelsen for "Den kommunale Hjælpekasse":

"Som det vil være det ærede Byraad bekendt, blev Hjælpekassens Bestyrelse den 16. ds. opfordret til at sørge for, at de husvilde Familier, der Flyttedagen den 17. ds. blev indkvarteret i Kommuneskolernes Gymnastiklokaler, fik Mad foreløbig, idet der jo ikke i de anviste Lokaler findes Kogeindretninger til Afbenyttelse.

I den Anledning har Bestyrelsen formaaet Skolebetjentene til at indkøbe, tillave og uddele Mad til de husvilde.

Da denne Ordning imidlertid er rent foreløbig, idet Hjælpekassens Bestyrelse har vedtaget, at den ophører Søndag den 22. ds. om Aftenen, tillader man sig at henstille til Byraadet, at der snarest træffes en anden Ordning, og at Sagen overtages af Byraadet, da denne Bispisning i Kommunens Skoler jo maa siges at ligge udenfor Hjælpekassens Virkefelt, og da det Arbejde, der i Forvejen paahviler Hjælpekassens Bestyrelse, er aldeles overvældende for Tiden.

Hjælpekassens Bestyrelse skal tillade sig at pege paa følgende Muligheder for en Ordning:

1. At lade alle de husvilde selv indkøbe Middagsmad fra Pensionater eller Spisehuse. Dersom deres Fortjeneste ikke forslaar hertil, kan de da paa sædvanlig Maade ansøge Hjælpekassen om kontant Pengehjælp.

2. At levere Middagsmad fra Køkkenerne i

Skolerne for en bestemt Betaling pr. Portion.

3. At levere Middagsmaden gratis.

Hvis Byraadet ikke vælger den førstnævnte Fremgangsmaade, bliver det sikkert ogsaa nødvendigt, at der sørges for Middagsmad for de Familier, der er anbragte paa Fodfolkskasernen og lignende Steder, hvor der ikke findes Komfur eller Gas.

Med Hensyn til hele Spørgsmaalet og derunder navnlig Udgiftsspørgsmaalet maa Hjælpekassen gøre gældende, at Udgiften til en samlet Bispisning af den stedfundne Art eller paa en af de paa pegede Maader ikke kan afholdes af Hjælpekassens Midler, da Hjælpekassen ikke kender de paagældendes økonomiske Stilling og øvrige Forhold. Der kan saaledes blandt dem være nogle, der ikke er trængende til Hjælp, og det vides, at der er nogle, der modtager Fattighjælp.

De anførte Grunde bevirker ogsaa, at en Udgift under et til de omtalte Forhold ikke vil kunne afholdes i Henhold til Lov Nr. 320 af 22. December 1915 ("Dyrtidsloven") § 1 og 3 (men derimod formentlig i Henhold til § 2 - altsaa uden Statstilskud jfr. § 6), og som nævnt maa Hjælpekassen i Tilfælde af Understøttelse til en eventuel Bispisning have Ansøgning fra de enkelte".

Formanden kunde oplyse, at Fodfolkskasernens Eksercerhus, saa vidt Taleren vidste, i Dag var blevet fuldstændig rømmet af husvilde, idet der var skaffet Plads andet Steds.

P. Petersen forelagde Indstillingen fra Udvalget for Bygninger og Inventar om Opførelse af Barakker til de husvilde. Skønt der var godt 100 husvilde Familier, mente Udvalget, at man foreløbig kunde nøjes med at opføre 80 Beboelseslejligheder, idet der var Mulighed for, at nogle af de husvilde selv kunde skaffe sig Bolig. Skulde dette ikke blive Tilfældet, maatte der nødvendigvis bygges flere Barakker. Udvalget havde tænkt sig at lægge en Trediedel af Barakkerne bag Vennelyst, en Trediedel bag Vandværket og en Trediedel bag Magdalenemøllen, men om denne Side af Sagen maatte Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse jo tage Bestemmelse.

Jakob Jensen udtalte, at den store Indflytning til Byen havde været noget af en Overraskelse, uagtet Byraadet havde været forberedt paa, at der vilde blive ret stor Boligmangel til Oktober Flyttedag, og ogsaa havde begyndt at forberede sig paa at undgaa denne ved at nedsætte Udvalg og ved at henvise de husvilde til Stadsingeniøren, for at man

kunde faa Omfanget af Bolignøden konstanteret. Før man vidste Tallet paa de husvilde, kunde der jo nemlig ikke godt træffes Foranstaltninger til at skaffe dem Tag over Hovedet. Da det Dagen før Flyttedag viste sig, at Tallet paa de husvilde var meget stort, havde det været ret vanskeligt at skaffe den fornødne Plads, og man havde da spurgt Skoleudvalget, om det kunde hjælpe. Skoleudvalget var saa blevet sammenkaldt til Møde med Udvalget for Bygninger og Inventar, og det havde straks besluttet at indkvartere de husvilde i Skolernes Gymnastiksale, hvor der var Varme og Vand samt Afløb for Spildevand, og hvor de husvilde kunde faa Mad fra Skolekøkkenerne. Madspørgsmaalet. var blevet ordnet ved Hjelpekassebestyrelsens Mellemkomst, og Skoleudvalget havde givet Overlærere og Skolebetjente Besked om at være behjælpelige dermed. Man havde ogsaa tænkt paa at benytte Ting- og Arresthuset, men højere Autoriteter havde nægtet Tilladelsen hertil, og endvidere havde man overvejet at tage Kasernerne i Brug, men de disponible Rum i disse havde hverken Varme eller Vand, ligesom der heller ikke kunde tilberedes Mad i dem, saa den Tanke havde man maattet opgive, dog at man var blevet nødt til at indkvartere 4 Familier i Fodfolkskasernens Gymnastikhus. Alle de nævnte Foranstaltninger kunde dog kun være rent midlertidige. Skolernes Gymnastiksale maatte saaledes rømmes hurtigst muligt, dels fordi Gymnastikundervisningen ikke kunde udsættes i længere Tid og dels for ikke at udsætte Skolebørnene for Sygdomme, der kunde opstaa blandt de indkvarterede husvilde. Det var derfor givet, at der maatte skaffes Boliger til de husvilde, og der var vel i Øjeblikket næppe andet at gøre end at bygge Barakker, skønt denne Foranstaltning vilde blive ret kostbar, men man maatte være klar over, at man ikke kunde blive staaende ved det, idet der med den stærke Tilstrømning til Byen jo sikkert kunde regnes med, at Bolignøden vilde blive endnu langt større til April. Det fornuftigste vilde da være at bygge virkelige Boliger i Stedet for at fortsætte med at bygge Barakker. Barakker kunde bruges til at afhjælpe den øjeblikkelige Nød, men de var dyre og kunde ikke staa i ret mange Aar, hvorimod virkelige Bygninger kunde gøre Tjeneste i mangfoldige Aar. Det syntes, som om det private Initiativ i Øjeblikket havde spillet Fallit med Hensyn til Boligspørgsmaalet, saa det offentlige maatte i Løbet af 2-3 Uger forberede sig paa selv at tage Sagen op. I de 5 Maaneder fra April til August inklusive havde der meldt sig 570 Familier og 730 Enkeltpersoner til Skattekontoret, mange havde maaske endda slet ikke meldt sig, og Tilstrømningen vilde utvilsomt blive ved, saa det maatte staa klart, at dér maatte skaffes ordentlige Boliger til Veje. Forhaabentlig vilde Byraadet tage lige saa resolut og enigt fat paa denne Opgave, som Skoleudvalget havde handlet med Hensyn til at faa de husvilde

indkvarteret. Men det maatte være varige Boliger, da det drejede sig om Folk med smaa Lønninger, som ikke kunde købe deres Mad i Hoteller eller Spisehuse. Det kunde være Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse ligegyldigt, hvor Barakkerne blev opførte, blot det ikke blev paa de Grunde, der skulde sælges i den nærmeste Tid, dog vilde Taleren anse det for heldigst, om alle Barakkerne kom til at ligge bag Vennelyst, hvor der var mest lunt, men af Hensyn til de Folk, der havde deres Arbejde i den sydlige Bydel, maatte vist nogle af Barakkerne opføres mod Syd op mod Skoven, hvor der jo ogsaa var godt Læ. Hovedsagen i den Henseende var, at Barakkerne blev opført paa lune Pladser.

Simonsen havde sammen med flere andre i Sommerens Løb gentagne Gange hævdet, at der allerede til Oktober Flyttedag vilde blive en enestaaende Bolignød her i Byen, men man havde ikke villet høre efter disse Røster, som nu viste sig at have været fuldt berettigede, idet der var blevet en Bolignød, som man aldrig før havde kendt Mage til hverken her eller noget andet Sted i Landet. Selv i København var der ikke stort flere husvilde end i Aarhus. Det havde været let at se, hvad der vilde komme. Alene Hallsvejs Rømning maatte medføre Mangel paa ca. 200 Lejligheder, og det kunde af Bygningsinspektørens Beretning ses, at der sidste Aar kun var kommet 190 ny Lejligheder til imod ca. 400 de senere Aar.

Hvis man havde villet lytte til de advarende Røster og forberedt sig i Tide, kunde der have været sparet en Del af de store Udgifter, som nu ikke kunde undgaas. Det var nu ganske nødvendigt at opføre Barakker, saaledes som Udvalget ogsaa foreslog, da der ikke kunde skaffes Lejligheder med Undtagelse af nogle Kvistlejligheder, som fordrede Dispensation for at kunne bebos, men dersom man ikke opførte mere end 80 Barakboliger, vilde man, naar Hallsvej om en Maaned blev rømmet, staa i samme Situation som nu. Ved det offentlige Foranstaltning var der blevet indkvarteret ca 100 Familier, og mere end 20 Lejligheder kunde næppe opdrives, saa der skulde skaffes Bolig' til 80 Familier, men Statsbanerne havde selv disponeret over mindst 125 Lejligheder i Hallsvej kvarteret, og naar disse Lejligheders Beboere om en Maanedstid meldte sig som husvilde, hvad de jo sikkert vilde gøre, havde man ingen Plads til dem, hvis man nu indskrænkede sig til at opføre 80 Baraklejligheder. Det vilde derfor sikkert være nødvendigt at opføre Barakboliger til ca. 200 Familier inden Aarets Udgang. Dette vilde naturligvis blive en kostbar Historie, da man ikke kunde vente at faa hele Udgiften ind ved Huslejen. Muligvis vilde det blive nødvendigt at lade Barakkerne staa nogle Aar, dels fordi en Del af deres Beboere antagelig vilde blive boende og dels for at have dem i Reserve, Bolignøden vilde jo ikke kunne afhjælpes paa en Gang. Desuden vilde det være uomgængeligt nødvendigt, at

Kommunen selv snarest muligt tog fat paa Opførelse af Huse, saaledes at der til April Flyttedag kunde være tilvejebragt et betydeligt Antal hovedsagelig 2 Værelsers Lejligheder. Man kunde ikke vente, at de private Folk, som havde Kapital, skulde tage fat, eftersom de kunde anbringe deres Penge i Foretagender, som gav anderledes Udbytte end Byggeriet, og de almindelige Haandværkere kunde heller ikke med de nuværende Materialepriser og med de foreslaaede Lempelser tage Opgaven op med nogen Virkning. Skulde der sættes blot nogenlunde Fart i Byggeriet, maatte man indrømme Rentefrihed i mere end 2 Aar og endda sætte Kommunens Tilgodehavende for Grunden i 3. Prioritet, hvad der iøvrigt heller ikke var større Risiko forbundet med. Man maatte nu tage sit Standpunkt, det nyttede ikke at famle sig frem. Enten maatte man selv bygge eller indrømme 5 Aars Rente- og Afragsfrihed, maaske blev endda begge Dele nødvendigt. Men først og fremmest maatte dog Barakkerne bygges i et tilstrækkeligt Antal og med 2 Rum til hver Familie, da eet Rum vilde være altfor uhygiejnisk for en Familie med Børn. Maaske vilde det være heldigt at anskaffe en Snes Stykker af de af Arkitekt Wier tilbudte transportable Barakker, særlig hvis pestagtige Sygdomme efter Krigen skulde hæрге Landet. Ud over denne Snes flyttelige Barakker, kunde der naturligvis af Hensyn til Bekostningen ikke være Tale om Enkeltbarakker, men selv om man altsaa nu opførte et tilstrækkeligt Antal Barakboliger, maatte der til Foraaret staa varige Boliger færdige til Indflytning, og det kunde meget vel lade sig gøre, hvis man resolut tog fat fra Kommunens Side. Sagens finansielle Side skulde Taleren senere komme tilbage til, men med Hensyn til de husvildes Forplejning vilde han gøre nogle Bemærkninger. Det glædede ham at høre, at Kasernens Gymnastikhus nu var rømmet, da Forholdene i det var saaledes, at det var ganske uforsvarligt at anbringe Mennesker i det. Taleren skulde dog ikke sige noget til, at man under saa ekstraordinære Forhold havde grebet til at anbringe nogle Familier i Gymnastikhuset, men man kunde altsaa have sparet at begynde paa at opføre Skorstene og Kakkelovne der. Da der foreløbig næppe kunde være Tale om at skaffe de husvilde andre Boliger end i Skolerne, hvor der jo ikke kunde gives hver enkelt Familie Adgang til Køkken, vilde det med Hensyn til Forplejningen sikkert være mest rationelt at følge det af Hjelpekassens Forslag, som gik ud paa at lade Maden lave i Skolekøkkenerne og udlevere den til de husvilde for en Pris, der svarede til det, deres Mad ellers kostede dem. Der var ingen Anledning til at levere Maden gratis, men fordi der var nægtet disse Mennesker almindelig Bolig, maatte man ikke gøre Maden dyrere for dem, end den plejede at være. Merudgiften maatte man saa tage hos dem, der havde noget. Taleren skulde senere paapege, hvorledes dette kunde

gøres, uden at nogen med under 4000 Kr. eller 5 eller 6000 Kr. i Indtægt, ligesom man vilde, kom til at betale noget deraf. Naar Staten havde givet Anvisning til, hvorledes man kunde gaa frem? burde man gøre Brug af den paagældende Lov.

N. Joh. Laursen var af Arkitekt Wier blevet bemyndiget til at sige, at Sanobarakkerne kunde indrettes saaledes, at der blev 2 Værelser og Køkken til hver Familie. Taleren kunde godt slutte sig til Tanken om at prøve at anskaffe en Del af den Slags Barakker, som jo kunde tages ned, flyttes og sættes op igen uden synderlig Bekostning. Taleren vilde iøvrigt henlede Opmærksomheden paa, at Finansministeren i Gaar i Rigsdagen havde stillet Forslag om Udlaan af 5 Millioner Kr. til Byggeforeninger i 2. Prioritet. Disse Penge vilde sikkert gøre det muligt for Foreninger at opføre Boliger for deres Medlemmer. Loven vilde antagelig blive gennemført meget hurtigt, men der vilde utvivlsomt blive stor Rift om Pengene, saa der maatte vist handles hurtigt, dersom man vilde have Andel i dem. Det havde været smerteligt for Skoleudvalget at overgive Skolernes Gymnastiklokaler til Husvildebeboelse, men der havde jo ikke været andet at gøre. Udvalget var imidlertid dybt interesseret i, at denne Indkvartering ikke blev af længere Varighed end absolut nødvendigt. Der var, som Situationen var, næppe andet at gøre end at opføre Barakker i et passende Antal, og antagelig kunde man imødekomme Andragendet fra Grundejere i Schleppegrellsgade om Tilladelse til at have Beboelseslejligheder i Tagetagen. Derved vilde man vel saa kunne komme over den øjeblikkelige Nød. Med Hensyn til fremtidige Foranstaltninger vilde Taleren bemærke, at der her var en Opgave for Byens Haandværkere til at slutte sig sammen for at opføre en Række Bygninger med 2 Værelses Lejligheder, som kunde lejes ud for en rimelig Pris. Dersom Haandværksmestrene og Fagforeningerne kunde komme til at samvirke derom, vilde Opgaven sikkert kunne løses. Man stod overfor den Besynderlighed, at der tjentes godt her i Landet, men at alt dog var saa dyrt, at knapnok alle kunde faa Tag over Hovedet. Krigen havde sikkert nok en hel Del af Skylden, men der var dog ingen Tvivl om, at den blev brugt til Undskyldning for Opskrining paa baade det ene og det andet. Dersom man vilde modarbejde den næsten uhyggelige Tilbøjelighed til at gramse til sig, vilde man gøre baade Byen og Landet en god Tjeneste. Naar der kunde faas 1. Prioritet i Kreditforeningen og 2. Prioritet af Staten, vilde Organisationer af Haandværksmestre mest og Fagforeningsfolk uden Tvivl kunne bygge adskilligt billigere end Kommunen.

Møller bemærkede, at det var ganske urigtigt, naar Hr. Simonsen havde villet hævde, at man for lang Tid siden kunde forudse Bolignøden, ligesom det ogsaa var ganske urigtigt,

naar Hr. Simonsen syntes at ville tillægge den ene Side af Byraadet, at den ikke havde villet anerkende, at der blev Bolignød og ikke havde villet være med til at afhjælpe den. Naar det paa et offentligt Møde af et Byraadsmedlem var blevet udtalt, at Byraadets konservative Medlemmer med Hr. Møller i Spidsen ikke vilde være med til at afværge Bolignøden, maatte Taleren erindre om, at der sad to Socialdemokrater i Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse, saa var der nogen Skyld, maatte begge Grupper tage den paa sig. Det var fuldstændig rigtigt, at der var tilflyttet Byen en unormal stor Mængde Mennesker de sidste Maaneder, og det kunde dog næppe forlanges, at man skulde have 1000 Lejligheder staaende ledige for at kunne tage imod dem. Ligeledes var det rigtigt, at Industrien nu beskæftigede mange Arbejdere, men en stor Del af disse vilde jo rejse bort igen, naar man kom ind i rolige Forhold, og Husværterne vilde saa staa med de mange ledige Lejligheder, hvilket vistnok vilde være en ret stor Skat at lægge paa dem. Det vilde sikkert være vel meget at bygge Barakboliger til 200 Familier, da der næppe fandtes saa mange husvilde, og da en Del jo nok skaffede sig Bolig paa anden Maade. Taleren vilde meget fraraade Kommunen selv at bygge, fordi det vilde blive altfor dyrt. Man havde Erfaring for, at de kommunale Arbejdere ikke var bange for at strejke, og kommunalt Byggeri vilde ganske bestemt blive saa dyrt, at det ikke kunde forrente sig. Naar det ikke kunde betale sig for Haandværkerne at bygge, kunde det endnu mindre betale sig for Kommunen. I Stedet for at bygge maatte man derfor hellere give Lempelser for de private, som vilde bygge. Til Hr. Simonsens Anvisning paa Ekstraskat paa Indtægter fra 4000 Kr. og opad vilde Taleren sige, at med de nuværende Priser paa Livsfornødenheder kunde man næppe paastaa, at en Familie med 4000 Kr. i Indtægt havde altfor meget at leve af. Det var naturligt, at de indkvarterede husvilde fik Mad, og ligeledes, at de ikke kom til at betale mere for den, end de selv kunde lave den for, men det var dog rimeligt, at de betalte Kommunens Indkøbspris. Der kunde jo meget vel mellem de husvilde være fattigunderstøttede, for hvis Forplejning man vilde kunne faa Refusion fra andre Kommuner, og dem havde man da ingen Interesse af at forære Maden. Foreløbig vilde det nok være tilstrækkeligt at bygge Barakker til 80 Familier. . Naar der nu snart vilde blive stillet 5 Millioner Kroner til Raadighed til 2. Prioriteter, gjaldt det for driftige Folk at tage fat. Det kunde heller ikke godt tænkes andet, end at Haandværksmestrene nu vilde tage fat paa Byggeriet, da de ellers let tvang Kommunen til selv at bygge.

Carl Laursen fandt det meningsløst, at de husvilde, som var fattigunderstøttede uden at være hjemmehørende i Aarhus, fik fuld Forplejning paa Kommunens Bekostning uden mod

Refusion fra deres Hjemstedskommune.

Mikael Johansen var enig i, at der maatte gøres noget for at lindre Bolignøden, men maatte hævde, at Kommunen ikke havde nogen juridisk Forpligtelse, kun højst en moralsk, til at skaffe Bolig til husvilde. Pligten maatte snarere paahvile Staten, og man burde være forsigtig med at overtage dennes Pligter i højere Grad end absolut nødvendigt. Det kunde nok siges, at det private Byggeri var blevet noget mindre, men det maatte dog ogsaa erindres, at der havde været og var store Hindringer til Stede for det. Obligationskursen var saaledes navnlig i Krigens Begyndelse sunket ikke saa lidt, medens Priserne paa Materialier var steget ganske overordentlig stærkt. Uden Sikring for en nogenlunde Stigning af Huslejen var det derfor ikke let at bygge. Den store Tilflytning skulde Taleren ikke komme ind paa. Hr. N. Joh. Laursens Forslag vilde sikkert være det bedste, og man kunde næppe tro andet, end at Haandværksmestrene og Fagforeningerne vilde sætte en Ære i at bygge i Forening. Dersom Kommunen saa vilde give noget større Lempelser end de, der blev vedtaget for nogle Uger siden, og som i Virkeligheden intet betød, skulde Byggeriet nok komme i Gang. Taleren kunde ikke tro, at der skulde være Flertal i Byraadet for at lade Kommunen selv bygge Beboelseshuse, dertil havde man tilstrækkelig Erfaring for, at det offentlige byggede langt dyrere end private. Dersom der blev handlet hurtigt, kunde de eventuelle Byggeforeninger nok faa Del i Statsmidlerne, og antagelig vilde Byraadet saa kunne enes om at yde et virkeligt Bidrag i Form af Lempelser for de byggende. Skulde Haandværkerne saa alligevel ikke tage Sagen op, kunde man senere overveje, hvad der burde gøres.

J. C. Petersen vilde anse det for heldigt at anskaffe en Del af de af Arkitekt Wier tilbudte transportable Sanobarakker. Prisen var 2400 Kr. pr. Barak, og der kunde skaffes 16 Barakker i Løbet af en Maanedes Tid. Skulde man gaa ind paa at købe disse Barakker, vilde det vist for Lunhedens Skyld være heldigt at opføre dem i en Karre med en stor aaben Plads i Midten. De øvrige Barakker maatte saa være almindelige Træbarakker af den af Bygningsinspektøren foreslaaede Type. Det vilde sikkert blive et farligt Eksperiment for Kommunen selv at bygge, men paa den anden Side maatte der utvivlsomt gives ganske anderledes Lempelser end de alt vedtagne, hvis man skulde kunne haabe paa at fremme det private Byggeri. Saaledes som Laanemarkedet var i Øjeblikket, maatte en Mand, som vilde bygge et Hus med f. Eks. 10 2 Værelsers Lejligheder mindst eje 12-14000 Kr. Taleren kunde derfor tænke sig, at Kommunen lod Grunden staa i 3. Prioritet; derved vilde der risikeres mindre end ved selv at bygge. Da der vel nok vilde være nogen Fare i hygiejnisk

Henseende forbundet med de mange Menneskers Sammenstuvning i de interimistiske Boliger, kunde det maaske være værd at overveje, om det ikke blev nødvendigt at beskikke et Tilsyn med Boligernes Renholdelse og de sanitære Forhold i det hele taget. Der var Forslag fremme i saa Henseende fra Sundhedskommissionen, og Foranstaltningen vilde sikkert være praktisk og desuden ret billig. Antagelig maatte det helst være en Kvinde, som førte dette Tilsyn, og Opgaven for vedkommende blev formentlig at besøge de paagældende Boliger hver eller hveranden Dag og give Beboerne gode Raad.

Formanden oplyste, at den af Hr. J. C. Petersen fremdragne Sag om et Tilsyn vilde komme paa Dagsordenen for næste Møde. Der var saaledes næppe Anledning til at komme nærmere ind paa den i Dag.

J. C. Petersen skulde saa indskrænke sig til at henstille, at man foreløbig antog en Kvinde til at føre Tilsyn med de allerede indrettede interimistiske Boliger.

P. Petersen var noget forundret over, at Hr. Simonsen syntes at ville skyde Skylden for Bolignøden paa Byraadets ene Side, idet det jo var aldeles utvivlsomt, at Socialdemokraterne ikke var i Besiddelse af større Seerevne end Byraadets borgerlige Gruppe. At ingen havde forudset den pludselige Bolignød, fremgik tydeligt deraf, at man for mindre end et Aar siden havde henvendt sig til Trafikministeriet for at formaa det til ikke at lade Statsbanefunktionærerne flytte til Fredericia, saaledes at deres Boliger her i Byen skulde komme til at staa tomme. I 1901 havde det ogsaa været knapt med Lejligheder, men i Løbet af ½ Aars Tid var de mange Lejere forsvundet, Værterne med for den Sags Skyld, og uden nogen paaviselig Grund. En saadan var heller ikke til Stede nu, da Rømningen af Hallsvej langt fra begrundede, at der var saa mange husvilde. I Stedst for at lægge Skylden paa hinanden maatte man derfor hellere tale om, hvad der kunde gøres. I Øjeblikket havde man ingen anden Udvej end at bygge Barakker; thi selv om Kommunen gav sig til at bygge, hvad Taleren ikke haabede, vilde det være umuligt at faa Husene færdige til Beboelse til April Flyttedag. Til den Tid vilde der efter Bygningsinspektørens Opgørelse blive ca. 150 Lejligheder færdige, og Tiden vil da være kommet til at tænke over, hvad der yderlig skulde gøres, hvis der endnu skulde være husvilde. Foreløbig kunde man nok nøjes med at bygge Barakker til 80 Familier, skulde Antallet ikke slaa til, kunde der hurtigt bygges nogle flere, Hr. N. Joh. Laursens Forslag var særdelos tiltalende og vilde forhaabentlig blive prøvet.

Mariane Thomsen vilde bede Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse udlægge saa

megen Plads til Barakkerne, at hver Familie kunde faa en lille Have. Barakkerne vilde jo blive beboet Sommeren over i det mindste, og de fleste Familier havde mange Børn, saa det vilde have ikke ringe Betydning, at der blev Have knyttet til Boligerne, navnlig derved, at Pladsforholdene blev bedre, naar Børnene havde en Have at færdes i.

Christensen maatte overfor Hr. P. Petersen hævde, at det først var nu, at man fra flere Sider af Byraadet havde faaet Øje paa Bolignøden, uagtet der af andre for ½ Aar siden var blevet gjort opmærksom paa, at Bolignøden vilde komme. Den Gang havde man ikke villet ladet sig advare, men Begivenhederne havde nu godtgjort, at de, der spaaede Bolignød, havde haft Ret. Havde man for et halvt Aars Tid siden taget fat, vilde meget have været undgaaet ligesom i København, hvor man i nogenlunde god Tid havde skaffet Boliger og bygget Barakker, medens man her havde maattet nøjes med at henvise de husvilde til Gymnastiksalene. Det var næppe en særlig stor Tilflytning, der var Skyld i Miseren, men i nok saa høj Grad Byggeriets Aftagen det sidste Par Aar. Naar der tidligere var blevet opført 4-500 Lejligheder om Aaret, men det sidste Aar kun et Par Hundrede, maatte der blive Bolignød, det kunde enhver se. Var der blevet opført det sædvanlige Antal Lejligheder, vilde Bolignøden i alt væsenligt været undgaaet. Den egentlige Aarsag var derfor, at de nye Lejligheders Antal var dalet, og at Hallsvej var blevet eksproprieret. Taleren vilde anbefale, at man hurtigst muligt byggede de foreslaaede 80 Barakker; medens Opførelsen af disse stod paa, kunde man se, om det blev nødvendigt at bygge flere. Hr. N. Joh. Laursens Forslag kunde se meget pænt ud, og Højre havde jo ogsaa givet det sin Tilslutning, men det var vist højst tvivlsomt, om Haandværksmestrene vilde være med til at danne Byggeforeninger sammen med Fagforeningerne. Det gik iøvrigt heller ikke saa let, som man syntes at antage, med at faa bygget ved Hjælp af Byggeforeninger, Foreningerne skulde først dannes, Tegninger og Planer udarbejdes og godkendes o. s. v., o. s. v., og alt dette tog Tid. De enkelte Bygmestre kunde derimod bygge uden store Forberedelser, hvis blot Villien var til Stede. Som Stillingen nu var, maatte man sige til de private Bygmestre, at nu maatte de skynde sig at tage fat, ellers maatte Kommunen selv gøre det. Dette havde Hr. Møller jo ogsaa erkendt, og anden Udvej var der heller ikke. Naturligvis kunde man godt opfordre Organisationerne til at tage Sagen op, og det vilde være glædeligt, om de vilde gøre det, men Kommunen maatte saa ogsaa være forberedt paa at vise de byggende langt større Velvillie end hidtil, idet Byggeforeningernes Forsøg hidtil var strandet paa, at der ikke kunde skaffes Byggegrunde til rimelige Priser.

Simonsen skulde ikke uddybe, hvorledes Stillingen havde været i Byraadet i Sommer med

Hensyn til Spørgsmaalet om Bolignød, men maatte dog hævde, at Rigtigheden af, hvad Taleren havde sagt om denne Sag baade i Byraadet og ved det offentlige Møde, kunde dokumenteres. Man var fra alle Sider enige om, at Kommunen nu maatte bygge Træbarakker, fordi der ikke kunde skaffes Stenhuse til den Tid, der var Brug for dem, men kunde der det, gad Taleren se, om nogen kunde være saa indskrænket at ville bygge Træbarakker i Stedet for Stenhuse. Det var Overdrivelse at sige, at der til Stadighed skulde staa 1000 Lejligheder ledige for at tilfredsstille Behovet, et Par Hundrede vilde sikkert være nok. Man sagde nok, at 80 Baraklejligheder vilde være tilstrækkelig, men hvis det ikke blev Tilfældet, hvad der var stor Sandsynlighed ja Vished for, saa havde man jo blot Kalamiteten om igen. Det maatte derfor undersøges, om de 125 Lejere i Hallsvej kvarteret havde Lejlighed staaende og vente paa sig i Byen, eller om de vilde blive husvilde, naar Hallsvej om en Maaned skulde rømmes. Det var meget rigtigt, at det var dyrt at bygge kommunalt i Øjeblikket, men Aarsagen hertil var, at Kommunen først greb ind, naar det private Initiativ glippede. Kommunen byggede jo kun, fordi ingen andre vilde. Hr. Møller var utilfreds med, at Taleren vilde have Dyrtidsloven fuldt anvendt, og mente, at Indtægter paa 4000 Kr. ikke kunde taale en Ekstraskat, men i saa Fald kunde man jo meget vel begynde ved Indtægter paa 5 eller 6000 Kr., da Grænsen kunde sættes, hvor man vilde. Da Hjælpekassens Bestyrelse ikke vilde have med de husvildes Forplejning at gøre længere end til Søndag Aften, maatte en anden Myndighed tage fat. I Modsætning til Hr. Mikael Johansen vilde Taleren hævde, at Kommunen havde juridisk Forpligtelse til at skaffe de husvilde Bolig. Det kunde ganske vist forlanges, at Hjælpen blev betragtet som Fattighjælp, men det kunde dog vel næppe antages, at selv Hr. Mikael Johansen vilde forlange dette overfor hæderlige Arbejdere, der stod med Pengene til Husleje i Haanden. Noget saadant vilde dog vist ingen mere vove. Taleren troede ikke paa, at Haandværksmestrene og Fagforeningerne i Fællesskab dannede Byggeforeninger. Dersom Fagforeningerne kunde komme overens med Byraadet, behøvede de ikke Mestrenes Hjælp for at bygge.

Samnelsen kunde ganske slutte sig til Hr. Simonsens Udtalelser. I Modsætning til Hr. P. Petersen, som mente, at det ikke hastede med at skaffe Boliger, fandt Taleren, at Tiden netop var til at handle hurtigst muligt. Havde man Tid til at bygge Stenhuse, vilde man naturligvis gøre det. Naar der ikke blev bygget ved privat Initiativ, havde Kommunen baade juridisk og moralsk Pligt til at tage fat. Det var rigtigt, at der var blevet gjort Anstrengelser for at beholde Statsfunktionærerne i Aarhus. Taleren havde selv været virksom derfor, men den Gang havde der været Bolignød i Fredericia, og man havde ikke kunnet forudse, at der

nu vilde blive Mangel paa Lejligheder i Aarhus. Taleren anbefalede, at man anskaffede nogle af de af Arkitekt Wier tilbudte Barakker.

Mousten ansaa det for en Forudsætning, at Udvalget fra Søndag af tog sig af de husvildes Forplejning. Taleren var bange for, at Sanobarakkerne vilde være for smaa, hvis man senere skulde faa Brug for dem.

Jakob Jensen bemærkede, at det var lettest at kritisere, og at han havde ventet, at man vilde have sagt Skoleudvalget Tak for, hvad det havde gjort for at skaffe de husvilde Husly og Mad. Taleren skulde ikke beskæftige sig med det offentlige Møde om Dyrtiden, men vilde dog bestemt protestere imod den Maade, hvorpaa Hr. Simonsen paa det havde udtalt sig om sine 2 Partifæller og da særlig den ene i Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse. Dersom Hr. Simonsen skulde gentage sine Udtalelser fra Mødet, skulde Taleren paavise, at Forhandlingerne i den socialdemokratiske Gruppe absolut ikke berettigede Hr. Simonsen til at udtale sig som sket. Taleren vilde anbefale, at man kun byggede 3 Etages Huse, til hvilke man havde Byggegrunde nok. De foreslaaede 80 Baraklejligheder var man nødt til at bygge, men man maatte være klar over, at blev der ikke i en nær Fremtid taget fat paa at bygge fra privat Side, vilde der i Byraadet blive stillet Forslag om, at Kommunen byggede selv.

Møller troede, man skulde være forsigtig med at paalægge Ekstraskat, selv om man ogsaa satte Grænsen lidt over 4000 Kr., da man let risikerede, at endnu flere Skatteydere flyttede fra Byen, hvad man jo ikke vilde være glad ved. 1000 ledige Lejligheder vilde næppe være for meget, hvis man altid skulde kunne tilfredsstille Behovet under stor Tilflytning. Alene i Sommer var der jo flyttet 600 Familier og 700 Enkeltpersoner hertil. Da Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse havde med Sagen at gøre, kunde ingen forudse, at der vilde blive Bolignød, og i København havde man heller ikke været mere forudseende end her, idet man der først for 3 Uger siden havde vedtaget at bygge Barakker.

Simonsen skulde ikke drage Forhandlingerne paa det offentlige Møde ind i Debatten, men vilde dog sige, at han ikke paa dette Møde havde nævnt Navnet paa noget Udvalgs- eller Byraadsmedlem. Dersom der havde været noget at sige til Talerens Ord, kunde Hr. Jakob Jensen, som var til Stede, og som jo ellers ikke plejede at tie stille, naar han blev angrebet, havde imødegaaet Taleren. Det kunde næppe være rigtigt, at der var flyttet 600 Familier og 700 Enkeltpersoner hertil i Sommerens Løb, med mindre mange var flyttet herfra.

Formanden antog, at man var enig om at bemyndige Udvalget for Bygninger og Inventar til

at opføre de 80 Barakboliger og at henvise den pekuniære Side af Sagen til Budgetudvalget. Samtidig kunde man vel gaa ud fra, at Udvalget undersøgte, hvor langt de 80 Boliger vilde naa, og at der blev indhentet Oplysning om Statslaanene. Besisningsspørgsmaalet, som det formentlig vilde være rigtigst at ordne efter Hjelpekassens Forslag Nr. 2, kunde man vel henvise til Dyrtidsudvalget.

J. C. Petersen spurgte, om der i Udvalgets Bemyndigelse laa Tilladelse til at reflektere paa Arkitekt Wiers Tilbud angaaende 16 Sanobarakker.

Formanden mente, at Bemyndigelsen var saa vid, at Udvalget kunde modtage Arkitekt Wiers tilbud.

Det vedtoges at bemyndige Udvalget for Bygninger og Inventar til snarest muligt at tilvejebringe Boliger for 80 Familier i Barakker. Spørgsmaalet om Udgiftens Afholdelse henvistes til Budgetudvalget. Det til Foranstaltninger i Anledning af Dyrtiden nedsatte Fællesudvalg bemyndigedes til at træffe Foranstaltningen til de husvildes Besisning fra det Tidspunkt, da Hjelpekassen ophører dermed.

Uddrag fra byrådsmødet den 2. november 1916 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 318-1916)

Indstilling fra Udvalget for Bygninger og Inventar angaaende Licitationstilbud paa Opførelsen af Barakker for de husvilde.

P. Petersen skulde efter Opfordring af Formanden for Bygninger og Inventar forelægge Indstillingen. De to lavestbydende paa Entrepriserne, nemlig Tømrmestrene Marqvardsen og Christiansen, havde bedt sig fritaget for at vedstaa deres Tilbud, fordi de havde regnet forkert og umuligt kunde udføre Arbejdet for de tilbudte Beløb. Da Forskellen mellem disse Herrers Tilbud og de næstlavede paa vedkommende Entrepriser var ca. 9000 Kr., drejede det sig jo ikke om saa ganske lidt, men Udvalget troede ikke, det kunde nytte at fastholde, at de skulde vedstaa deres Tilbud, eller at Kommunen kunde være tjent dermed, fordi de Herrer intet havde at sætte til af, og man saaledes let kunde udsætte sig for at faa Opførelsen af Barakkerne forhalet. Udvalget indstillede derfor at modtage de næstlaveste Tilbud paa de to Entrepriser og det laveste paa den tredie, saaledes at Opførelsen af

Barakkerne ved Vennelyst blev overdraget Tømrermester S. Nielsen for 27275 Kr., ved Ceres Tømrermester P. Chr. Pedersen for 34970 Kr. og ved Ingerslevs Avenue Tømrermester S. A. Madsen for 28550 Kr. Tilbudene omfattede Træbarakker til 80 Familier, men Udvalget ønskede ogsaa opført 8 Barakker af Sanoplader, hvis Byraadet vilde give den fornødne Bevilling. Der var nemlig 97 husvilde Familier, og der vilde komme en Del til, naar Hallsvej blev rømmet, saa der vilde nok blive Brug for de 8 Sanobarakker, hvorfor Taleren vilde henstille, at Udvalget fik Lov til at tage dem med nu, da det vilde være billigere at bygge det hele paa en Gang.

Christensen mente, man vilde komme ind paa et Skraaplan ved at annullere de laveste Tilbud, fordi vedkommende Entreprenører opdagede, at de havde været for billige. Man vidste desuden slet ikke, om der ikke var et Samarbejde mellem de to Entreprenører og dem, der fik Arbejdet. Marquardsen var dog vist ogsaa noget værd, Christiansen kendte Taleren derimod ikke. Inden man afgjorde Sagen, burde Sagen vist undersøges lidt nøjere.

Mousten var enig med Hr Christensen i, at man dannede et ret uheldigt Præcedens ved at fritage de lavestbydende for at vedstaa deres Tilbud, skønt det jo paa den anden Side kunde siges, at man, hvis de to Entreprenører intet ejede, udsatte sig for ikke at faa Arbejdet udført. Taleren ønskede oplyst, om der forelaa en bestemt Opgørelse for, hvor mange Familier, der vilde blive husvilde ved Hallsvejs Rømning.

Simonsen vilde efter Udvalgets Motivering for Indstillingen anbefale, at man annullerede de to Tilbud, idet man ved at holde paa disse let risikerede, at Arbejdets Udførelse vilde blive forsinket, hvilket jo vilde være i meget høj Grad uheldigt. Taleren havde af Statsbanernes Kontrolmand ved Hallsvej hørt, at Lejlighederne der skulde fraflyttes den 15. November. Skulde det passe, vilde det være mindre hyggeligt, da Barakkerne jo ikke kunde være færdige til den Tid, men muligvis kunde der træffes Arrangement med dem, der købte Ejendommene til Nedbrydning, saaledes at i hvert Fald nogle Familier kunde blive boende noget længere. Det var ligeledes blevet meddelt, at Rømningen af Hallsvej den 15. November vilde omfatte 56 Familier, og i saa Fald vilde de 88 Barakboliger jo ikke slaa til. Taleren henstillede at undersøge den Plads ved Lundingsgades Forlængelse, hvor de sydlige Barakker tænktes opført, idet det var blevet anført, at Pladsen var saa meget sumpet, at der voksede Siv og Flæggræs paa den. Det sagde sig selv, at Barakkerne et saadant Sted baade vilde blive usunde at bo i og desuden hurtigt vilde raadne op.

J. C. Petersen skulde indrømme, at det under almindelige Forhold vilde være farligt at

annullere de laveste Tilbud, men vilde dog i dette Tilfælde anse det for baade forsvarligt og rigtigt, idet man ved at paatvinge en mindre velsitueret Mand Arbejdet til en saa uhyre billig Pris vilde gøre det vanskeligt at faa Arbejdet forceret, hvilket det jo i høj Grad gjaldt om. Udvalget maatte derfor meget anbefale Byraadet at følge Indstillingen, efter hvilken man kun vilde faa med velstillede, raske Mænd at gøre, som var i Stand til at udføre Arbejdet i den mindst mulige Tid. Grunden, hvor de sydlige Barakker var tænkt opført, skulde blive undersøgt. Iøvrigt blev Barakkerne værnnet mod Fugt, saa godt det lod sig gøre, idet der, inden Gulvet blev lagt, blev lagt et tykt Lag Slagger med Tagpap over. Skulde der til den 15. November blive endnu 56 Familier husvilde, saa det naturligvis sort ud.

Formanden oplyste, at han havde anmodet Fattiginspektøren om at lade en af Undersøgerne gaa alle Lejligheder paa Hallsvej igennem for at faa bestemt Besked paa, hvor mange der ingen Lejlighed havde, naar Husene skulde rømmes. Endvidere havde Generaldirektøren lovet Taleren, at Auktionen over de paagældende Ejendomme til Nedbrydning tidligst skulde ske i Slutningen af November Maaned. Efter Auktionen vilde der næppe være noget at gøre ud over, at man maaske kunde komme overens med nogle af Entreprenørerne om at vente lidt med Nedbrydningen.

Samuelson meddelte, at Baneingeniøren havde udtalt sig i lignende Retning overfor Taleren med Hensyn til Hallsvejs Rømning.

P. Petersen havde med Hensyn til Huslejespørgsmaalet gjort en lille Beregning, som dog ganske stod for hans egen Regning, Barakkerne vilde koste 150000 Kr., og da man jo maatte regne med 10 % til Amortisation og 5 % til Forrentning, havde Taleren tænkt sig, at Huslejen for de 26 Etværrelseslejligheder blev sat til 15 Kr. pr. Maaned og for de 62 Toværrelseslejligheder til 25 Kr. pr. Maaned. Lejeindtægten vilde derved blive godt 23000 Kr., hvilket var lidt mere, end der medgik til Amortisation og Forrentning, men det overskydende vilde medgaa til at holde en Tilsynsmand ved Barakkerne.

Formanden ansaa det ikke for heldigt at komme ind paa Afgiftsspørgsmaalet nu, da det slet ikke laa for.

P. Petersen havde ogsaa kun nævnt Sagen, for at man kunde tænke over den.

Mousten vilde, da det saa ud til, at de 88 Barakboliger ikke vilde slaa til, anse det for heldigt, at Udvalget fik Bemyndigelse til at opføre saa mange Barakker, at alle de nuværende husvilde kunde faa Bolig i dem.

Formanden haabede, at man i den aller nærmeste Tid ved den af ham nævnte Undersøgelse vilde faa det nøjagtige Antal husvilde opgivet.

Simonsen skulde rette sig efter Formandens Henstilling om ikke at komme ind paa Huslejespørgsmaalet, men vilde dog sige, at han paa det bestemteste maatte tage Afstand fra de Tal, Hr. P. Petersen havde nævnt. Fordi Kommunen havde undladt at bygge, da det kunde gøres for en nogenlunde rimelig Pris, skulde den ikke indlade sig paa at være Huslejefordyrer.

Samuelson fandt de af Hr. P. Petersen nævnte Lejeafgifter altfor urimelig høje. I Talerens Ejendom i Schleppegrellsgade blev der for en udmærket 3 Værelsers Lejlighed betalt det samme, som Hr. P. Petersen mente, der skulde tages for en 2 Værelsers Baraklejlighed.

Møller kunde oplyse, at der i København for en 1 Værelsesbaraklejlighed med 2 Familier om eet Køkken blev belalt 219 Kr. i aarlig Leje.

Indstillingen vedtoges.

Uddrag fra byrådsmødet den 9. november 1916 - side 9

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 318-1916)

Udkast til Skrivelse til Justitsministeriet angaaende de i Anledning af Bolignøden truffene Foranstaltninger til Benyttelse af Tinghusets 2. Sals Etage, saalydende:

"Ved Skrivelse af 23. f. M., der er meddelt Byraadet ved Aarhus Stiftamts Skrivelse af 26. s. M. har Justitsministeriet, i Anledning af, at Amtet til Ministeriet havde indberettet, at Byraadet uden Samtykke fra Amtet og den paagældende Arrestinspektør har ladet indrette en Husvildeafdeling i Aarhus Ting- og Arresthus's øverste Etage, meddelt, at Ministeriet ikke kan billige, at man har truffet de ovennævnte Foranstaltninger uden først at indhente de til Foranstaltningernes Foretagelse fornødne Tilladelser.

I Anledning heraf tillader Byraadet sig at meddele, at hvad der denne Sag vedrørende her er passeret, er følgende: Da Tiden nærmede sig afvigte Oktober Flyttedag, og det viste sig, at der vilde blive Mangel paa ledige Lejligheder, blev det af Byraadet og særlig af det paagældende Byraadsudvalg, Udvalget for Bygninger og Inventar, taget under Overvejelse,

hvorledes man skulde skaffe de Husvilde Plads. Derunder blev ogsaa nævnt den Mulighed, at man til Brug for nogle af de Husvilde kunde indrette 2. Sals Etagen i Tinghuset (ikke i Ting- og Arresthuset, som i Justitsministeriets Skrivelse anført), der som Regel staa ubenyttet hen. Da nu Dagen før Flyttedagen Anmeldelserne om husvilde Familier strømmede ind, endog i betydelig større Antal end man havde ventet, turde man ikke undlade at foretage de fornødne Forberedelser til denne Benyttelse af nævnte Etage, og der blev da i Løbet af Dagen, d, 16. d. M., i en Del af Etagens Rum i Tinghusets søndre Ende opstillet nogle Skillevægge, saa at der, om fornødent, i Løbet af Flyttedagen kunde indlogeres nogle husvilde Familier i de derved tilvejebragte Rum. Den 16. Oktober om Aftenen modtog imidlertid Byraadets Formand fra Stiftamtet et Telegram, hvoraf Afskrift vedlægges (som Bilag I) og hvori Stiftamtet, i Anledning af en fra Byfogeden i Aarhus modtagen telegrafisk Indsigelse mod Etagens Benyttelse som anført, udbeder sig Byraadets Erklæring meddelt, idet Stiftamtet derhos bemærker, at Amtet maa formene, at Byraadet er uberettiget til paa egen Haand at iværksætte en Foranstaltning som den omhandlede, og at de Arbejder, der alt maatte være igangsatte, bør standses.

Borgmesteren telefonerede straks efter Modtagelsen af dette Telegram til Stadsingeniøren, under hvis Ledelse disse Arbejder Sorterede, og bad ham standse Arbejderne i Tinghuset. Han svarede, at de i alt væsentligt var fuldførte. Den næste Dag forhandlede Borgmesteren med Formanden for Udvalget for Bygninger og Inventar og enedes med ham om, at Tinghusets

2. Sal ikke skulde benyttes til Anbringelse af Husvilde. Og samtidig afsendte Borgmesteren til Stiftamtet den i Genpart (som Bilag 3) hoslagte Skrivelse, hvori Borgmesteren gør nærmere Rede for sin Opfattelse af Amtskommunens og Købstadkommunens indbyrdes Forhold med Hensyn til Raadigheden over Tinghuset og særlig dettes 2. Sals Etage og derhos henstiller til Stiftamtet, hvorvidt det efter Modtagelsen af denne Redegørelse ønsker Spørgsmaalet afgjort ved Forhandling mellem Amts- og Byraad, idet Borgmesteren da vilde forelægge Sagen for Byraadet.

Byraadet har, som det vil ses af anførte, intet hørt om denne Sag, forinden det modtog Justitsministeriets Skrivelse af 23. f. M. Uagtet Stiftamtet ved sit Telegram af 16. f. M. begærede Byraadets Erklæring meddelt i Anledning af Byfogedens Protest, har Stiftamtet, saavidt det af det foreliggende kan ses, indgivet Klage til Justitsministeriet uden at afvente Byraadets af Stiftamtet selv begærte Erklæring.

Men dernæst modtager nu Byraadet en Misbilligelse fra Justitsministeriet i en Sag af væsentlig kommunal Karakter, uden at der, saavidt det kan ses, er sket nogen Henvendelse til, endsige har fundet nogen Korrespondence Sted med, Inderigsministeriet. Byraadet maa da forbeholde sig at gøre Inderigsministeriet bekendt med denne Sag og at anmode dette Ministerium om, saa vidt fornødent og rigtigt maatte findes, at varetage og beskytte Kommunens Interesser i Sagen.

Og endelig har Justitsministeriet misbilliget Byraadets Fremgangsmaade uden fra sin Side at indhente Byraads Erklæring. Dette er formentlig stridende mod almindelig administrativ Sædvane og Form.

Byraadet mener saaledes allerede i Sagens formelle Behandling at have fuldgod Grund til at føre Klage over de Autoriteter, der har givet Anledning til, at Byraadet nu modtager en Misbilligelse i en Sag, der slet ikke har været behandlet af Byraadet, og i hvilket Byraadet altsaa ikke har taget nogen Beslutning, hvilket i hvert Fald, som det fremgaar af Bilagene til nærværende Skrivelse, maatte være Stiftamtet bekendt. De to blandt Bilagene værende Skrivelser henholdsvis af 17. og 25. f. M. ere jo udfærdigede alene i Borgmesterens Navn.

Og hvad dernæst den reelle Side af Sagen angaar, vil det af det foranførte og af Bilagene ses, at medens Justisministeriet, saavidt man af Ministeriets Skrivelse af 23. f. m. kan se, ifølge Amtets Indberetning gaar ud fra, at der virkelig i Tinghuset, ja maaske ogsaa i Arresthuset (jfr. Skrivelsens Ord: Ting- og Arresthusets øverste Etage) er indkvarteret Husvilde, er Forholdet netop dette, at Borgmesteren straks efter Stiftamtets første Henvendelse har efterkommet Paabudet om ikke at foretage saadan Indkvartering (i Tinghuset) og har givet Stiftamtet fornøden Underretning herom. Og medens Forholdet er det, at Byfogeden den 16. f. M. kunde have afværget hele den her omtalte Sag ved at henvende sig til Byraadets Formand i Stedet for telegrafisk at paakalde Stiftamtets Indskriden, saa er nu hele denne Sag rejst: med Strid mellem Amts- og Byraadet om Rettigheden over Tinghuset, med Misbilligelse fra Justitsministeriet overfor Byraadet, og med alt, hvad deraf videre kan følge.

Allerede den Omstændighed, at der ikke har været en eneste Husvild indkvarteret i Tinghuset maa formentlig være tilstrækkelig til med Føje at kunne afvise Klagen - og Misbilligelsen. Men da de Spørgsmaal, som under Sagens hidtidige Forløb er rejste med Hensyn til Amts- og Byraads Raadighed over Ting- og Arresthuset, har betydelig Interesse for Kommunen, og da det mulig kan misforstaas, om Byraadet i nærværende Skrivelse lod

dem uomtalte, skal man endnu tillade sig angaaende disse Spørgsmaal at bemærke følgende:

Spørgsmaalene er to, nemlig: 1) Har

Amtsraadet i Henhold til den mellem dette Raad og Byraadet afsluttede Overenskomst af Februar 1901, jfr. Bilag 3, nogen Medraadighed over Tinghuset udover de Lokaler, hvis Benyttelse ved Overenskomsten er tilsikret Amtskommunen og de denne vedrørende Institutioner? og: 2)

Medfører den Omstændighed, at Arresthuset er opført ved Siden af og i en vis Forbindelse med Tinghuset, nogen Indskrænkning i Raadigheden over Tinghuset?

Det første Spørgsmaal er rent kommunalt og kan formentlig kun finde sin endelige Afgørelse ved en Drøftelse mellem de to Raad, eventuelt ved en Retssag. Byraadet maa hævde, at det i Betragtning af Overenskomstens Indhold og de faktiske Forhold, der laa til Grund for den, vilde være ganske urimeligt, om Amtskommunen skulde have nogen Medraadighedsret særlig over

2. Sals Etagen og Byfogedkontorets Lokaler. Med Hensyn hertil kan Byraadet henvise til Borgmesterens Skrivelse, Bilag 3. Her skal kun bemærkes, at Stiftamtet umulig i Amtskommunens Ret med Hensyn til Tinghuset kunde have nogen Grund til sin Henvendelse til højere Øvrighed, særlig ikke til Justitsministeriet.

Angaaende det andet foranførte Spørgsmaal tillader Byraadet sig at bemærke, at Arresthuset i sin Tid er opført overensstemmende med alle de Krav, der blev stillet fra Fængselvæsenets Side, særlig ogsaa med Hensyn til Afsondring og Afspærring af Tinghuset. Forholdet er da ikke som ved ældre Ting- og Arresthuse, hvor Arresterne mer eller mindre var indbyggede i Tinghuset. Under de her foreliggende Forhold kan der formentlig ikke af Hensyn til Arresthusets Nærhed, paalægges Kommunen nogen Indskrænkning i Benyttelsen af Tinghuset. Særlig har Købstadkommunen med betydelige Omkostninger paaført 3. Etage i den Hensigt, at den skulde tjene til Lokaler for den jyske Landret. Hverken med Hensyn til denne eller anden Benyttelse af disse Lokaler kan Købstadkommunen være indskrænket i sin Raadighed, fordi Arresthuset er beliggende i Tinghusets Nærhed og er sat i den Forbindelse med Tinghuset, som nødvendiggøres ved Fangernes Transport til Retterne. Det kunde jo tænkes, at Arrestvæsenet stillede nye og ubegrundede Fordringer med Hensyn til Etagens Benyttelse og Indretning. Dette maa

Købstadkommunen værges sig imod. Tinghuset og Arresthuset er ikke mere nogen Enhed. Tinghusets 2. Sal er da ogsaa i de siden Bygningens Opførelse (afsluttet i 1906) forløbne Aar bleven benyttet udelukkende efter Byraadets eller dets Udvalgs Bestemmelser (til Udstillinger og lignende) og der har aldrig været Tale om nogen Indskrænkning, hentet fra Arresthusets Benyttelse som saadant. Formanden for Udvalget for Bygninger og Inventar nærede da heller ingen Tvivl om Byraadets gode Ret! da han den 16. f. M. traf Forberedelser til Etagens Benyttelse til Ophold for Husvilde.

I denne Forbindelse tillader man sig for at undgaa senere mulige Anker at tilføje, at det er Byraadets Hensigt i denne Tid, da det viser sig nødvendigt at opføre Barakker til de Husvilde og at magasinere andetsteds en Del af disses Ejendele, der ikke kan faa Plads i Barakkerne, at benytte en Del af oftnævnte Etage til saadan Magasinering, medens man altsaa, ialtfald indtil videre, har opgivet at benytte Etagen til Ophold for Husvilde.

I Henhold til alt anførte maa Byraadet stille Fordring om, at den i Ministeriets Skrivelse af 23. f. M. udtalte Misbilligelse tages tilbage.

Forsaavidt Justitsministeriet har begæret Oplysning om, i hvilke Henseender der vilde udkræves Meddelelser af Dispensation fra Bygnings- og Brandlovgivningens Bestemmelser, tør man formentlig gaa ud fra, at da Etagen ikke er eller vil blive anvendt som af Justitsministeriet antaget : til Bolig for Husvilde, saa bortfalder dermed Ministeriets Ønske om de nævnte Oplysninger."

Formanden gennemgik Udkastet.

Jakob Jensen kunde slutte sig til Udkastet. Bestemmelsen om Amtets Medejendomsret var i sin Tid kommet med, fordi Forhandlingen mellem Amtsraadet og Kommunen havde været ret vanskelig, derved at Amtsraadet hævdede at have fuld Medejendomsret i baade Raadhuset og det gamle Epidemihus og altsaa ogsaa Medejendomsret i Værdistigningen. Man havde derfor valgt det mindre Onde i Stedet for det større.

N. Joh. Laursen kunde ikke indse, at Amtet kunde have noget med 2. Etage at gøre.

Marthin Hansen bekræftede, at det ved Indgaaelsen af Overenskomsten med Amtsraadet var gaaet til som af Hr. Jakob Jensen fremstillet.

Formanden mente, at man dog i sin Tid kunde have nøjedes med at give Amtsraadet Raadighed over dets Lokaler.

Udkastet tiltraadtes.

Uddrag fra byrådsmødet den 23. november 1916 - side 5

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 318-1916)

Skrivelse fra Statsbanerne om, at Ejendommene paa Hallsvej imellem Fredericiagade og Istedgade kan benyttes indtil 17. Januar 1917..

Toges til Efterretning.

Uddrag fra byrådsmødet den 30. november 1916 - side 2

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 318-1916)

Indstilling fra Udvalget for Bygninger og Invenvar angaaende Bestemmelser vedrørende Indkvartering af husvilde samt Udkast til Lejekontrakt for Leje af Rum til husvilde i Kommunens Bygninger. De foreslaaede Bestemmelser var saalydende:

1.

"Tilsynet med Barakkerne samt Kommunens andre Rum for husvilde henlægges under Udvalget for Bygninger og Inventar, hvilket Udvalg ogsaa foranstalter alle øvrige af Byraadet vedtagne Beslutninger med Hensyn til Indkvartering af husvilde bragte til Udførelse, forsaavidt Sagerne ikke af Byraadet henlægges under andre Udvalg.

Til Assistance for Udvalget i disse Sager tilforordnes Bygningsinspektøren.

2.

For Indkvartering i Kommunens Bygninger erlægges Husleje.

Al Husleje betales maanedsvi forud uden Tilbagebetaling, selv om Boligen forlades inden Maanedens Udgang. Lister over de ved Udvalgets Foranstaltning indkvarterede udfærdiges af Udvalget og indleveres til Kæmnerkontoret inden den 15de i hver Maaned gennem Kasse- og Regnskabsudvalget.

Lejerne skulle betale Lejen senest den 15de i hver Maaned for den kommende Maaned. Betales Lejen ikke rettidig, skal Lejeren fraflytte de lejede Rum den paafølgende 1ste i Maaneden.

Der fastsættes følgende Leje:

For 1 Lejlighed med 2 Værelser og Køkken i

Barakker: 20 19 Kr. pr. Md.

For 1 Lejlighed med 1 Værelse og Køkken i Barakker: 15 Kr. pr. Md.

For 1 Lejlighed med 2 Værelser og Køkken i Sanobygn. : 22 Kr. pr. Md.

For Rum i den gl. Borgerpigeskole, Vestergade: indtil 12 Kr. pr. Md.

For Rum i den gl. Skole paa Christiansbjerg: indtil 15 Kr. pr. Md.

For Rum i Skolernes Gymnastiksale, indbef. Lys og Varme: 15 Kr. pr. Rum pr. Md.

For Tilflytning i Løbet af en Maaned betales straks forholdsvis for Resten af Maaneden.

Udvalget bemyndiges til at antage det fornødne Tilsynspersonale samt til at ændre den allerede bestaaende Indkvartering paa den for Kommunen hensigtsmæssigste Maade.

Der antages foreløbig 1 Tilsynsmand, som lønnes med 125 Kr. pr. Maaned. Der indrettes paa Kommunens Budget en særlig Konto for Husvildeindkvarteringen.

4.

Disse Bestemmelser træder i Kraft fra 1ste Januar 1917 at regne."

J. C. Petersen forelagde Indstillingen med Bemærkning om, at Udvalget havde ment det rigtigt at faa de i den omhandlede Forhold fastslaaet nu, da Barakkerne snart kunde blive færdige til Indflytning. At Sanolejlighederne var sat lidt højere end de andre Baraklejligheder skyldtes, at de var lidt bedre og pænere i det hele taget. De foreslaaede Lejeafgifter var vel ikke saa høje, at der for dem kunde lejes tilsvarende Lejligheder i almindelige Huse, men Udvalget havde efter nøje Overvejelse fundet dem passende ogsaa ud fra den Betragtning, at de ikke maatte sættes saa lavt, at man risikerede ikke at kunne blive af med de husvilde, selv om der var andre Lejligheder at faa. Den foreslaaede Tilsynsmand skulde optræde som en Slags Vicevært, altsaa opkræve Lejen og drage Omsorg for tilbørlig Orden.

Formanden spurgte, om der ikke skulde betaales Afgift af de hidtil benyttede Rum, idet der i

Indstillingen stod, at Ordningen traadte i Kraft fra 1. Januar 1917.

J. C. Petersen bemærkede, at Udvalget havde ment, at de forskellige Administrationer, der havde Indkvartering af husvilde, selv maatte bestemme, hvad der skulde betales for Tiden indtil Nytaar. De foreslaaede Regler skulde gælde, naar Barakkerne blev taget i Brug.

Mousten fandt de foreslaaede Lejeafgifter vel store og vilde foreslaa, at de blev nedsat til henholdsvis 10 Kr., 15 Kr., 16 Kr. og 17. Kr. Mange 2 Værelseslejligheder var nu lejet ud for 15 Kr. pr. Maaned og 1 Værelseslejligheder for under 10 Kr. pr. Maaned. En Del af de husvilde var ordentlige Mennesker med mange Børn, og det vilde være Synd at lade dem betale mere i Leje end andre, der boede i almindelige Lejligheder.

Simonsen mente ogsaa, at Lejeafgifterne var sat for højt, naar Hensyn toges til, at Baraklejlighederne ikke laa ud til Gade og i det hele savnede mange Bekvemmeligheder. 180 Kr. for en 1 Værelseslejlighed og 228 Kr. for en 2 Værelseslejlighed stod heller ikke i Forhold til hinanden. Taleren kunde ikke stemme for de foreslaaede Afgifter og mente, at Lejen for en 1 Værelseslejlighed højest maatte sættes til 10 Kr. pr. Maaned.

Møller hævdede, at man ikke fik nogen til at bygge, hvis der ikke kunde betales adskilligt mere for 2 Værelses Lejligheder, end her var Tale om. I Nybygninger var den almindelige Pris da ogsaa 350 Kr. Barakkerne her var bedre end i København, hvor man desuagtet forlangte 50 % mere, saa der vilde ingen Mening være i at sætte Lejen lavere end foreslaaet. Man maatte desuden heller ikke lave det saaledes, at Lejerne blev boende der, selv om de kunde faa anden Lejlighed. Endelig var vel ogsaa en Del af de husvilde af den Slags Folk, som Husværterne ikke satte synderlig Pris paa.

Samuelsen oplyste, at han fik 156 Kr. Kr. aarlig for en god 2 Værelses Kvistlejlighed og ellers fra 180 Kr. til 210 Kr., samt at disse Priser var de almindelige i Schleppegrellsgade.

Mousten troede ikke, at der i de ældre Ejendomme paa Trøjborg blev betalt over 240 Kr. for en 2 Værelseslejlighed, og at adskillige var nede paa 150 K..

J. C. Petersen vilde indstændigt bede om, at man tiltraadte Forslaget, som var nøje overvejet. Priserne for Baraklejligheder i København var langt højere, skønt Barakkerne her var langt bedre end i København.

Mousten syntes ikke, der kunde sammenlignes med København. Dersom det blev koldt i Vinter, vilde det næsten blive umuligt at bebo Barakkerne. Taleren fastholdt sit Forslag om Nedsættelse.

P. Petersen troede, at Baraklejlighederne blev nok saa gode som de Lejligheder, de fleste af de husvilde kom fra, og hævdede, at de var lavet saa lune, som det overhovedet var muligt.

Indstillingen vedtoges.

Uddrag fra byrådsmødet den 22. februar 1917 - side 51

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 318-1916)

Andragende fra Lejerne af Lejlighederne i Barakkerne om Nedsættelse af Lejeafgiften.

Udsattes i Henhold til Forretningsordenen.

Uddrag fra byrådsmødet den 1. marts 1917 - side 2

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 318-1916)

Andragende fra Lejerne i Barakkerne om Nedsættelse af Lejeafgiften (Se A Side 525).

P. Petersen oplyste, at Barakkerne havde kostet 160500 Kr. at opføre, og at den samlede Lejeafgift beløb sig til 17160 Kr. Procentvis blev Lejen af Sanobarakkerne 8,8 %, af de andre Barakker 12. 6 %, gennemsnitlig for alle Barakkerne 10,5 %, alt dog kun Bruttoindtægt af Opførselsudgifterne. Desuden maatte der regnes med Værdien af Grunden, Reparationer og Udgifter til en Vicevært. Til Forrentning og Amortisation vilde der saaledes kun blive ca. 8 %, altsaa højst kun 3 % til Afdrag, hvilket var saa lidt som det kunde være.

Simonsen var ganske klar over, at Lejeafgiften ikke svarede til Udgiften til Forrentning og Amortisation. Det Taleren ønskede at vide var, i hvor stor Udstrækning Lejen blev betalt af det offentlige, og hvorledes det stillede sig med Hensyn til Refusion fra andre Kommuner. Taleren var enig i, at Lejen burde nedsættes med 5 Kr., men han skulde indrømme, at det ikke var særdeles tiltalende, hvis Nedsættelsen hovedsagelig skulde komme andre Kommuner tilgode. Dersom dette skulde være Tilfældet, vilde Taleren anse det for rigtigst

at beholde de nu fastsatte Lejeafgifter, men give hver Lejer, som selv betalte sin Husleje, en maanedlig Præmie paa 5 Kr. i Form af en Anvisning, der kun kunde bruges ved Betalingen af Lejeafgiften.

J. C. Petersen havde, da Sagen var sat paa Dagsordenen for det offentlige Møde, ikke forberedt sig paa at give de Oplysninger, som Hr. Simonsen ønskede, fuldt nøjagtigt, men han kunde dog sige, at kun ca. 12 % af Lejerne selv betalte Lejeafgiften, medens det offentlige, Hjælpekassen og Fattigvæsenet, betalte for Resten.

Jakob Jensen havde fra første Færd haft Følelsen af, at det vilde komme til at se saaledes ud med Lejebetalingen. Ved Havnen havde man samme Vanskeligheder med de der boende husvilde. Det vilde sikkert være heldigt, om alle Byraadsmedlemmer hver i sin Kreds vilde sige, hvorledes Forholdet var, for saa vilde Stormen angaaende denne Sag nok gaa over.

Møller bemærkede, at saa vidt han erindrede, havde det offentlige betalt Lejen for 59 af de 86 Lejere, saa det havde altsaa ikke stor Betydning at nedsætte Lejeafgiften.

N. Joh. Laursen mente, at man burde indrette det saaledes, at man ikke i for høj Grad opmuntrede andre Kommuner til at sende deres husvilde her til Byen. Naar de ekstraordinære Forhold ophørte, vilde Boligmanglen i alt væsentlig forsvinde.

Carl Laursen oplyste, at man for husvildes Vedkommende, som boede i Toldboden, og som ikke vilde betale, havde ladet Fordringerne gaa til Inkassation gennem Fattigvæsenet.

Mousten var paa det rene med, at der blandt Barakkernes Beboere var en Del uheldige Elementer, men naar dog 27 af 86, altsaa over 30 %, selv betalte, burde Lejen ikke sættes højere, end rimeligt var.

J. C. Petersen meddelte, at der mellem Lejerne var en Del urolige Hoveder, som ikke vilde betale, og at de agiterede blandt de andre for at faa dem til at demonstrere. Selv om Lejen blev sat 5 Kr. ned, vilde disse Folk alligevel ikke betale, og satte man Lejen ned for de faa, der selv betalte, vilde det blot give Urostifterne Vind i Sejlene.

Jakob Jensen bemærkede, at det var ret kedelige Erfaringer, man høstede med en Del af disse Mennesker. En af de husvilde, der boede til Leje ved Havnen, havde saaledes over 40 Kr. i ugentlig Indtægt, men vilde desuagtet ikke betale sin Leje. Taleren henstillede til Udvalget at tage Sagen tilbage til ny Overvejelse.

Simonsen fandt det efter de givne Oplysninger temmeligt ligegyldigt set fra et kommunalt Standpunkt, enten Lejen blev nedsat eller ej, dog med Undtagelse af dem, der selv betalte, og dem, andre Kommuner betalte for. For de første burde der gives en Lettelse af f. Eks. 5 Kr. Det drejede sig jo om gode Folk, som Nedsættelsen vilde være en Opmuntring for.

Marthin Hansen bemærkede, at det nye Byraad af den foreliggende Sag kunde faa et lille Fingerpeg for, hvorledes det vilde komme til at . se ud, naar Kommunen selv skulde til at være Husvært.

Olesen støttede Forslaget om at lade Sagen gaa tilbage til Udvalget. Der var sikkert ikke nær 30 %, som betalte selv. Dersom Udvalget tog Sagen tilbage, var der Mulighed for at faa udarbejdet en Indstilling, man alle kunde samles om.

Jakob Jensen havde ventet, at man af denne Sag vilde drage Slutninger med Hensyn til Forholdet, naar Kommunen byggede virkelige Beboelsesejendomme. Dette lod sig dog ikke med Rette gøre, da Beboelsesejendommene antagelig skulde indrettes med gode Lejligheder og saaledes, at de kunde forrente sig.

Niels Jensen var ikke sikker paa, at man kunde sætte een Takst for dem, andre Kommuner skulde betale for, og en anden for de i Aarhus hjemmehørende.

Formanden vilde være meget betænkelig ved at gaa med til Hr. Simonsens Tanke, da Kommunen dog nødtigt skulde kunne gribes i at have forskellige Takster.

P. Petersen fremhævede som et Motiv til at beholde de nuværende Takster, at ca. 20 Familier, som man iøvrigt ikke havde haft Plads til, var forsvundet, da de hørte, at de selv skulde betale Lejen.

Mousten troede, at de fleste vilde forlade Barakkerne hurtigst muligt, naar de kunde faa Bolig andet Sted.

Sagen gik tilbage til Udvalget.

Uddrag fra byrådsmødet den 1. marts 1917 - side 17

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 318-1916)

Andragende fra Lejerne i Barakkerne om Nedsættelse af Lejeafgiften. (Se B Side 292).

J. C. Petersen udtalte, at man, da Lejeafgiften blev fastsat, var enig om, at det var en passende Pris, og at Udvalget, da der ikke var sket noget siden, der kunde foranledige en Nedsættelse, ikke kunde anbefale en saadan, og det saa meget mindre, som Lejeindtægten stod i daarligt Forhold til Opførelsesudgiften og Vedligeholdelsesomkostningerne.

Mousten erindrede om, at Socialdemokraterne tidligere havde foreslaaet at sætte Lejen 5 Kr. lavere, hvorved den mere vilde komme i Samklang med, hvad 1 og 2 Værelses Lejligheder kostede i Byen. Taleren vilde nu atter stille Forslag om, at Afgifterne blev nedsat med 5 Kr.

Simonsen mente fremdeles, at Andragendet burde imødekommes, men kunde ønske forskellige Oplysninger vedrørende Sagen, som bedst kunde gives for lukkede Døre, hvorfor han vilde foreslaa, at Sagens videre Behandling skete i det lukkede Møde.

Sagen udgik til Behandling for lukkede Døre.

